Poštnina plačana v gotovini. Maribor, sobota 12. marca 1938 Štev. 5. Leto I.

Cena 1 dinar

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6. Tel. 25-67. Izhaja vsako soboto. Velja letno 36 din, polletno 18 din, mesečno 3 din. V Mariboru dostavljen na dom letno 48 din, mesečno 4 din. Oglasi po ceniku. Rokopisi se ne vračajo. Poštni čekovni račun 11.787.

Vreme od sobote do sobote

(Napoved od 12. do 19. marca)

V južnih predelih Slovenije malone ves teden jasnejše vreme. Ponekod je pričakovati malo padavin. Temperatura bo še porasla. Noči jasne in hladne deloma vetrovne. — V severnih predelih nagibanje k oblačnosti, dasi se ves teden obeta lepo vreme. Pričakovati je tudi krajevne nevihte. Temperatura se bo še dvignila.

MARIBOR in LJUBLJANA

Bralci »Edinosti«, ki se zanimajo za slovenska kulturna vprašanja, so gotovo našli v članku »Maribor išče svoj kulturni obraz« nekaj novih in tehtnih misli. Priznam, da je pisec posrečeno zajel ves problem z vidika kulturne politike štajerske prestolnice. Opozoril je na velike spremembe, združene z osvoboditvijo, in na posebnosti Maribora, ki je tako različen, da kot industrijsko mesto ne more biti samo podružnica uradniško-kulturnega središča z lastno univerzo, kakor je Ljubljana. Nasprotje med njima se ne da premostiti z odvisnostjo, ampak samo z dopolnjevanjem. Hoditi moramo svojo posebno pot, če hočemo, da bo Maribor zrasel s slovensko kulturno skupnostjo in prevzel vlogo »pridružnice«. S tem je sprožil pisec veliko vprašanje, ki je hkrati vprašanje naše bodočnosti in zlasti še ohranitve severnega ozemlja. Prav koristno bo, če si vsakdo shrani njegov članek in ga še enkrat prebere (»Edinost« št. 3), preden se loti dela v tej smeri.

Kako važno je vprašanje Maribora za ves slovenski življ doma in na tujem, pa hočem še poudariti z mislimi, ki jih pisec na malem prostoru v svojem članku ni omenil. Tudi njemu gre predvsem za večjo slovensko kulturno dejavnost in delavnost v Mariboru, katera bi pritegnila večino prebivalstva v krog slovenske skupnosti. Za ta razmah se mu zdi Maribor sam dovolj močan in tudi njegova obmejna lega ugodna. Vse to je res, tembolj, ker mesto zaradi svoje velikosti ni več nikaka provinca, ki bi samo posnemala, marveč živi lastno polno življenje. Združen je z ostalo slovensko in jugoslovansko domovino in tudi s tujino po lastnih vezeh. Ima svoje kulturne ustanove in gospodarsko celo vodilno vlogo v nekaterih industrijah, zaradi katerih je tudi njegov ljudski sestav najmodernejši. Toda mogoče je, da mu prav zaradi njegovih posebnosti ostala Slovenija in Jugoslavija ne morejo dosti dati. Pogledati mora ali bo moral s tega stališča na svoj razvoj. Kakšne možnosti se mu nudijo, kakšne koristi in težave? Koliko lahko koristi zaradi svojih posebnosti vsem slovenskim deželam? Kakšen pomen si lahko pridobi v širši, evropski okolici? Ta vprašanja si mora zastaviti Maribor že zaradi svoje velikosti in zaradi pomena za tujski promet.

Ne da bi se odrekel vsemogoče skupnosti z ostalo Slovenijo in z Ljubljano, ima Maribor v kulturnem razvoju Slovencev predvsem enako naravno možnost, da postane v celoti ne samo važen in močan sodelavec, marveč celo vodilna, vodeča sila. Ob pogojih seveda in vsaj začasno, kakor so bile nekaj časa slovenske prestolnice tudi že mnoge druge večje slovenske naselbine. Saj je bil v dobrih stopetdesetih letih razvoj slovenske družbe in kulture skrajno zemljepisno gibčen in pester. Celovec, Gorica, Trst, Maribor, Kranj, Novo mesto in Celje in še druga mesta si lahko delijo z Ljubljano lep delež slovenske kulturne dejavnosti. V kulturnem življenju narodov je že tako, da ni odvisen ves napredek samo od števila in velikosti, temveč najbolj od ljudi. Narodnostni razvoj Slovencev ni izbiral, marveč je jemal — in tako dela vsako kulturno ljudsko gibanje.

Zgodovinska skušnja nam odkriva, da so pri vseh narodih vse pokrajine tekmovale in da si še danes po nekaj mest lasti pomen kulturne prestolnice. Kolikor ne gre za prazno hlastanje po vodilni vlogi in po naslovu, je ta napetost med družbenimi središči naravna in zdrava. Pogledati pa jo je treba globlje in ocenjati iskreno, da se ne skvari v nekak šport ali pa v figuriranje po malomeščanskem vzorcu jare gospode, rodoljubarstva, modernizma za vsako ceno in humbuga. A prav zato, da življenje ne obtiči in da družba ne zastane v nazadnjaštvu, je treba vrednost zdrave, res kulturne, delovno kulturne tekme priznavati in vse koristno pospeševati. Maribor ima v tem smislu več ko idealno vlogo, lego in možnosti za sodobno kulturno življenje in je kakor določen za gonilno silo slovenskega kulturnega življenja na vratih Srednje Evrope.

Kolikor se smem v tem kratkem članku lotiti nadrobnejšega označevanja nakazanih pogojev, moram podčrtati vlogo Maribora, kakršna se je že pokazala doslej. Dve desetletji po vojni sta zadoščali, da se je slovenski sever spet močneje uveljavil v mnogih področjih slovenskega družbenega življenja. Pred vojno se je le malo čutila moč in privlačnost narodne skupnosti. Maribor je tik ob meji komaj še ostal slovensko mesto, a zdaj je ali hoče in mora biti žarišče za veliko pokrajino, mora postati žarišče, ker novo življenje to zahteva od njega. Gospodarski razvoj ga dviga v ospredje, pokrajina teži vanj, mladina prihaja s svežimi močmi in idejami. Sever se oživlja docela naravno in Maribor v tem samo pridobiva. Slovenska zadeva je, da pridobiva slovenski Maribor.

Lega mariborskega mesta pa nam prav po svoje nakazuje tudi še svojo resnico, da je namreč naloga Slovencev v njegovem primeru: skrbeti, da slovenska kultura pridobiva v evropskem, mednarodnem smislu! Tudi od tega more pridobiti predvsem Maribor. Mi si morda še nikdar nismo stali tako naravnost nasproti z Nemci in Madžari, ko zdaj — odkar je naša državno-politična skrb tudi severna meja, odkar je meja naša skupna skrb. Morda se tega deleža mejne skrbi premalo zavedamo, gotovo pa se premalo razume nanj ostala Jugoslavija in še premalo tudi ostala Slovenija. Kaj pa Maribor? Ali je slovenski Maribor storil že kaj posebnega z namenom — dajati slovenski kulturi svoj zemljepisni poudarek in socialno problematiko ter predstavljati zunanjemu svetu moč kulturno mladega in demokratičnega naroda, kakršen smo bili v bistvu doslej Slovenci? To so vprašanja, ki segajo globlje, kakor se v običajnem pregledu zdi.

Pogledati hočem danes le še na možnosti za rešitev gorenjih treh nalog. Prva naloga Maribora je, reorganizirati slovenski sever in ga voditi, druga je, naravnati razvoj slovenskega družabnega in kulturnega življenja po svojih močeh in željah, tretja — s polno močjo slovenske demokratične kulture stati pred svetom in v živem vsakdanjem stiku z Nemci in

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Stanovanjski najemniki terjajo Zakon o zaščiti

Po letu 1929, ko je bila ukinjena zaščita stanovanjskih najemnikov, so postali stanovanjski najemniki brez prave zaščite ter so si urejali svoje odnošaje s hišnimi posestniki na podlagi zasebnih dogovorov. Ker ti dogovori nimajo zakonske podlage, pride seveda čestokrat do nesporazumov in zelo neljubih posledic za obe stranki. Poleg tega pa je še jasno, da stanovanjski najemniki, ki so večinoma mali ljudje s skromnimi dohodki, jedva zmagujejo visoke najemnine. Te občutno tiščijo k tlom splošni življenjski standard kar tiče namreč prehrane in obleke ter sploh vsega ostalega konzuma, tako materijalnega kot duhovnega. Na splošno je namreč treba ugotoviti, da gre skoraj več nego dobra tretjina prejemkov stanovanjskega najemnika samo na račun najemnine. Za to ne gre iskati krivde morda izključno pri hišnih posestnikih, nego mnogo bolj v splošnem gospodarskem položaju, ko prejemki nikakor ne odgovarjajo celo najnujnejšim izdatkom. Neizpodbitno pa vsekakor ostane, da najemnine nikakor niso v nobenem zadovoljivem razmerju z ostalimi dajatvami oz. izdatki. Kakor povsod drugod, tako tudi v tem oziru vidimo, kako so ta vprašanja tesno med seboj povezana ter terjajo radikalnega zdravila.

Posamezne organizacije stanovanjskih najemnikov se že delj časa obračajo na merodajne naslove v naši državni upravi, zahtevajoč splošen zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Vse vloge in vsa pota ter deputacije pa so ostale doslej brezuspešne. To nujno socijalno vprašanje se odlaša in odlaga iz leta v leto, namesto da bi se v tem oziru ukrenilo nekaj konkretnega ter bi se zadovoljivo regulirali odnošaji med hišnimi posestniki in najemniki. Spričo nerazumevanja, ki so ga deležni najemniki, se razume, da se najemnikov polašča malodušnost do svojih stanovskih organizacij. Nujno potrebne zaščite ni od nikoder, dasi se stalno povdarja potreba po okvirnem zakonu o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Najemniki zato s kaj čudnimi občutki gledajo, kako se venomer odlaša z rešitvijo njih življenjskega vprašanja.

V teh dneh se je mariborska organizacija stanovanjskih najemnikov ponovno obrnila na vse merodajne naslove z zahtevo in prošnjo, naj se vendar čimprej izda za vso državo okvirni zakon o stanovanjski zaščiti, ki naj ga potem po krajevnih potrebah skladno izpopolnijo ban oz. samoupravni organi. Želeti bi bilo, da se ta ponovni klic čimprej dejansko upošteva. Korektno urejeni odnošaji med najemniki in hišnimi posestniki bodo prinesli olajšanje i enemu i drugemu.

Ljudsko glasovanje za neodvisnost

Usodni dan za Avstrijo

Dr. Schuschnigg

Dogodki v sosednji Avstriji, ki so nastopili po obisku avstrijskega kanclerja Schuschnigga pri Hitlerju, bodo imeli svoj končni odmev v plebiscitu ali ljudskem glasovanju, ki ga je za nedeljo, 13. t. m. razpisal dr. Schuschnigg. V tem glasovanju naj Avstrijci izjavijo, ali so za neodvisno Avstrijo ali ne. Razpis plebiscita je prišel precej iznenada in je nekoliko zaprepastil zlasti narodne socijaliste, ki bi si vsekakor želeli daljšo dobo, da se primerno utrdijo in uveljavijo v vseh smereh državnega življenja. Za ta nedeljski plebiscit imajo glasovalno pravico vsi avstrijski državljani, moški in ženske, ki so izpolnili 24 let. Glasovanje je javno in tajno, kdor namreč noče glasovati javno, lahko zalepi svojo glasovnico ter v kuverti odda.

Po samozavestnem nastopu Schuschnigga, ki je brez priprav in zadostne agitacije, razpisal plebiscit in postavil ves narod pred da ali ne, je pričakovati, da se bo večina Avstrijcev izrekla za neodvisnost od Nemčije in popolno samostojnost. Važno vlogo bodo pri tem igrali bivši avstrijski socijalisti, s katerimi se je zadnje dni Schuschnigg pogajal, nudeč jim sodelovanje pri državnih poslih. Za izid plebiscita vlada vsepovsod veliko zanimanje, zlasti tudi pri nas. Saj vendar tak ali tak izid volitev pomeni za našo severno mejo težke posledice, na kar smo opozarjali v našem listu že pred tremi tedni.

Poljska poskuša priti

Med evropske velesile

V preteklih dneh je poljski zunanji minister dr. Beck obiskal Rim, kjer je imel daljše posvetovanje z Mussolinijem. Ta obisk velja samo deloma vprašanju, kako urediti medsebojne odnošaje v Sredrji Evropi in zlasti v Podonavju, mnogo bolj je ta obisk veljal stari želji, ki jo goji Poljska — priti naposled vendarle v takozvani koncert evropskih velesil. Zadnji mednarodni dogodki in splošna nejasnost je dala Poljski ponovno priliko in pa upanje, da se ji končno le posreči njena davna mednarodna politična zamisel. V tej točki je namreč tudi iskati vzroke, zakaj vodi Poljska včasih tako čudno in Slovanom komaj razumljivo zunanjo politiko, zakaj je njeno stališče nasproti Društvu narodov tako kolebajoče in zakaj skuša imeti na vse strani odprta vrata. Vprašanje pa je, če bodo sedanje štiri velesile, Francija, Anglija, Italija in Nemčija, tako lahko ustregle Poljski. Uresničenje poljske zamisli bi mnogo pomenilo v mednarodni politiki, saj je verjetno, da bi poslej Poljska nemara pokazala svoje jasne karte — svoj pravi slovanski značaj, pa bi tako mednarodna politika ne plavala izključno v romansko-germanskih in anglosaških vodah. Vendar pa je prevelika naslonitev na Nemčijo in Italijo trenutno za slovanski prestiž v Podonavju zelo nevarna, zlasti če Beck nudi za sprejem Poljske v koncert velesil tudi kake znatne koncesije.

Naša zunanja politika

V sredo je začela v Narodni skupščini razprava o naši zunanji politiki. Kot uvod v to razpravo je bil obširen ekspoze zunanjega ministra dr. Stojadinovića, v katerem je naglasil glavne smernice zunanje politike, po katerih se ravna sedanja vlada. Tu je na prvem mestu prijateljstvo do trajnih zaveznikov, do Francije in Anglije, poleg tega pa skuša sedanja naša zunanja politika ohraniti in tudi pridobiti prijateljske odnošaje z vsemi državami, ne da bi na ta račun kakorkoli kaj žrtvovala na svoji samostojnosti. Posebno pozitivna točka pa je sodelovanje v Mali antanti in v Balkaskem sporazumu. Živahni in prijateljski so tudi odnošaji z Nemčijo in Italijo, ki pa se razvijajo ob obojestranskem spoštovanju različnih političnih nazirani.

Krestinski, eden članov iz procesa v Moskvi

7 dni
domačih vesti

✱ **Adam Pribičević prvak SDS** se je pretekle dni dalje časa mudil v Zagrebu in se je ob tej priliki sestal tudi z dr. Mačkom.

✱ **Parlamentarna opozicija proti vojnemu ministrstvu.** Pri razpravi o proračunu vojnega ministra je črnogorski poslanec Rašović ostro napadel vojno ministrstvo in vojnega ministra. Na ta napad je zelo odločno odvrnil vojni minister general Marić, ki je ob zaključku svojega ostrega govora dejal, da se bo poslužil pravice, ki gre vsakemu državljanu ter da bo poslanca Raševića tožil, češ, naj na sodišču dokaže trditve, s katerimi je napadel vojnega ministra.

✱ **Narodna skupščina** je pretekli teden izglasovala proračun vojnega ministrstva skoraj soglasno, proti so glasovali samo trije narodni poslanci.

✱ **Notranji minister Dr. Anton Korošec** je v svojem govoru ob priliki proračunske razprave za notranje ministrstvo dejal tako glede novega volilnega zakona kakor tudi ostalih vprašanj, da naj bo narod prepričan, da bo prišlo vse ob pravem času.

✱ **Živko Topalović** je imel v preteklih dneh velik socialistični shod v Skoplju, ki se ga je udeležilo nad 2000 oseb in na katerm je Živko Topalović razpravljal o notranje političnem položaju v naši državi in možnosti sporazuma med strankami združene opozicije.

✱ **Beograjsko glasilo JNS** zatrjuje, da je popolnoma izvršena reorganizacija stranke, tako po mestih kakor tudi na podeželju, od česar si obeta vodstvo velikih uspehov.

✱ **Banska uprava v Ljubljani** je pretekli teden razpustila delavsko prosvetno društvo »Vzajemnost« v Rušah. Kot vzrok tega razpusta navaja, da so bili še španski dobrovoljci v pikmenih stikih z razpuščenim društvom.

✱ **Skoraj vse občinske uprave v Dalmaciji** so zašle v finančne težave. Večina dalmatinskih občin uresniči letno komaj 40 do 50% svojega letnega proračuna.

✱ **V Murski Soboti** je priredila preteklo nedeljo Zveza poljedelskih delavcev veliko zborovanje, na katerem so govorniki povdarjali predvsem borbo za pravice poljedelskega delavstva.

✱ **Carinarnica v Dravogradu** je razširila svoj delokrog tudi na bombažno predivo.

✱ **O neznosnih razmerah na ljubljanski tehniški fakulteti v Ljubljani** je izdala Zveza strokovnih klubov daljšo spomenico, ki nazorno govori o pomanjkanju laboritarijev, knjižnic, najnujnejših prostorov itd. Akcija za izpopolnitev celotne slovenske univerze v Ljubljani je doslej usnela samo v vprašanju u niverzitetne knjižnice. Ostala pa so odprta še vsa druga vprašanja, med njimi tudi izpopolnitev tehniške fakultete.

✱ **Državna kovnica** bo še tekom letošnjega leta izdala kovane novce po 10 par.

✱ **Turistični svet** dravske banovine je za 14. t. m. sklican k zasedanju, kjer bo razpravljal o vprašanjih tujskega prometa v Sloveniji.

✱ **V Savski banovini** je 48 gimnazij, 9 učiteljišč, 5 meščanskih in 1872 ljudskih šol, ki jih obiskuje 310.000 učencev.

✱ **Novo kraško jamo** so odkrili na dalmatinskem otoku Braču. Jamo so po naključju odkrili pastirji, ki so iskali v njej zavetišča pred slabim vremenom.

✱ **Vodstvo gimnazije v Smederevem** je izključilo kar 32 dijakov naenkrat, ker so kovali zarote proti profesorskemu zboru. Med izključenimi dijaki sta tudi oba sinova Dimitrija Ljotić, voditelja zbora. Zadevo preiskuje poseben odposlanec ministrtstva.

✱ **Med Sarajevom in Splitom** nameravajo zgraditi novo moderno cesto, ki bo predvidoma veljala 205 milijonov dinarjev.

Klic malega podeželskega trgovca

Terjatve propadajo — dolgovi rastejo

Kljub temu, da se splošno govori, da se ozdravljajo naše gospodarske razmere, je vendar naš mali podeželski človek še vedno v težkem položaju. Dolga leta gospodarske stiske so ga izčrpala. Treba bo delj časa in učinkovitejših sredstev, da si bo tudi on opomogel. O položaju malega podeželskega človeka zgovorno priča naslednje pismo s podeželja, ki ga posnemamo iz »Trgovskega lista«:

»Malih trgovcev na visi in v mestih je gotovo 90 odstotkov. Tudi sam spadam med nje in tako moram tudi jaz konstatirati, da se za usodo malega trgovca nihče prav ne briga, da je prepuščen svoji usodi. 19 let že vodim trgovino na deželi, skusil sem v tem času mnogo, tudi bral mnogo, nisem pa še doživel, da bi se kdo res potegnil za nas male trgovce. Nihče se na nas ne ozira.

To smo zlasti občutili, ko je prišla zaščita. Velike banke in majhni denarni zavodi so dobili zaščito, kmetovalci in tudi takšni, ki samo pravijo, da so kmetovalci, so dobili zaščito, le trgovec je ostal brez zaščite. Pri tem pa se zahteva tudi od malega trgovca na deželi vedno več in več! Človek res že ne more najti izraza, da bi to pošteno označil in opisal »pravice«, ki jih ima mali trgovec. Brez moči mora trgovec gledati, kako mu propadajo terjatve, kako mu rastejo dolgovi, ker ne more dobiti plačanega svojega blaga. Sam ga pa mora plačati.

Zato je res že zadnja ura, da se reši tudi vprašanje razdolžitve trgovca, zlasti pa malega trgovca.

Kako naj vendar plača trgovec svoje račune, če pa od kmeta nič ne dobi. Jaz imam n. pr. pri kmetih terjatev za 45.000 din in vesel bi bil, če bi dobil plačano ne polovico, ampak vsaj četrtino. Pa niti toliko ne morem dobiti. Eni kmetje-dolžniki so v teh dolgih letih krize pomrli, drugi so propadli, tretji pa sploh nočejo nič plačati. Preden bi prišel do tega, da bi izterjal to, kar mi gre, bi zapravil več, kakor mi kmetje dolgujejo in bil bi ob ves svoj denar, dobil pa ne bi nič. Pri meni je stvar še zlasti huda, ker mi dolgujejo večinoma kmetje iz savske banovine iz okraja Samobor in iz jastrebarskega okraja.

Jaz sam pa dolgujem neki tvrdki din 19.380.—. Seveda je ta dolg že star in ponujal se mtvrdki že večkrat, da plačam vse odprte račune in vrhu tega, ker me je že dolgo let čakala, še na račun dolžnih obresti 10.000 din. Pa tvrdka o tem noče nič slišati, pa čeprav sem ji pojasnil, da sem tudi sam veliko izgubil in da ne morem dobiti nazaj niti ene četrtine svoje glavnice, toda tvrdka ni popustila in zahteva plačilo vseh odprtih računov in obresti v polni višini. Da so danes že obresti z obrestmi od obresti večje od same glavnice ,ni treba še pripomnici.

Po pravici Vam povem: Če bi danes prišla uredba, da kmet trgovcu nič ne plača, da se brišejo vsi kmetski dolgovi trgovcu, da torej trgovec od kmeta ne sme nič terjati, da pa mora trgovec svojemu upniku plačati kljub temu ves dolg brez vsakega popusta, toda brez obresti, torej samo dejanski dolg, bi takšno uredbo kar z veseljem pozdravil.

Kakor pa so stvari danes, izgubim tudi ves svoj kapital, ker ne morem od kmeta nič izterjati, jaz pa moram plačati svojemu upniku ne le do zadnje pare ves dolg, temveč še visoke obresti po vrhu. Ali ni to strašna krivica za malega trgovca? In ali ni res čudno, da se prav nihče za to strašno krivico ne meni? Kaj za malega trgovca res ni nobene pravice?

Sila me je prignala, da Vam, gospod urednik, vse to pišem, pa čeprav se bojim, da bo tudi moj glas le glas vpijoče ga v puščavi. Ampak mi mali trgovci teh krivic ne moremo še naprej trpeti, ker je vsa naša eksistenca odvisna od tega, če se ta krivica odpravi ali ne.

Prosim vas, da z vnemo branite naše interese, saj smo tudi mi mali trgovci na deželi enakopravni državljani Jugoslavije, pa bi morali zato tudi imeti enake pravice ko vsi drugi državljani, ne pa, da se na našo ubogo kožo ustvarjajo predpravice za druge.

Če imajo vsi zaščito, celo velike banke, mora biti nekaj zaščite tudi za nas male trgovce!«

Vojne žrtve iščejo svoje pravice

Ureditev invalidninskega vprašanja

Zadnji čas se je zopet sprožilo z vso silo invalidsko vprašanje in ž njim v zvezi klic po novem invalidskem zakonu, ki bi vsem svojim žrtvam odmeril pravice, ki jim gredo.

Iz brošur in govorov na raznih invalidskih zborovanjih posnemamo, da je Jugoslavija prejela na račun vzdrževanja vojnih invalidov in njihovih družin na reparacijah od premaganih držav in na invalidskem davku, ki se je pobiral do leta 1929., ogromno vsoto, sedem milijard 580 milijonov dinarjev, izdanih pa je bilo v to svrho 3 milijarde 779 milijonov in 22 tisoč dinarjev, a 3 milijarde 8 milijonov 978 tisoč je država porabila za razne druge svrhe. Torej več kot polovico njim namenjenih sredstev invalidi niso prejeli.

Prvi zdravniški pregledi leta 1922. so ugotovili v Jugoslaviji 134 tisoč vojnih invalidov. Leta 1924. je bilo to število reducirano na 67.460, vojnih vdov, sirot, staršev in civilnih žrtev pa na 210.550, skupaj torej vojnih žrtev 273.010. Superarbitracijske komisije so pa leta 1929. reducirale število vojnih žrtev na 74.300. V Sloveniji je bilo leta 1921. priznanih vojnih žrtev 32.000, danes so reducirane na 5234. Podpora za enega invalida znaša pri nas povprečno Din 4.25 dnevno, stroški za enega kaznjenca pa Din 9.50. Kot vzor preskrbe invalidov navaja brošura Francijo, oziroma poročilo francoskega ministra Riviera.

Invalidski zakon, ki je izšel leta 1929., je silno prizadel mnoge vojne žrtve, ki so se čez noč znašle v obupnem položaju. Potreba po novem zakonu, ki ga vojni invalidi zahtevajo, je zato tembolj upravičena ter jo je treba podpirati vsestransko.

Težak poraz „jugorasovcev"

Delavske volitve na Jesenicah

Pretekli petek so bile na Jesenicah volitve delavskih obratnih zaupnikov v podjetju Kranjske industrijske družbe. Za volitve, ki jih je razpisala banska uprava na zahtevo ZZD (Zveze združenih delavcev), je vladalo veliko zanimanje. Od 3709 volilnih upravičencev jih je volilo 3695 ali skoraj 97 odstotkov. Vložene so bile štiri volilne liste: rdeča (socialno demokratska), morda (Narodno Strokovna Zveza), bela (Jugoslovanska Strokovna Zveza) in zelena (ZZD). Izid volitev je bil naslednji: rdeča lista 1609 glasov in 8 zaupnikov, modra 828 in 4 zaupnike, bela 719 in 3 zaupnike, zelena 275 in 1 zaupnika.

Izid volitev je pokazal, da vlada v delavskih vrstah na Jesenicah disciplina in neomajna demokracija. Rdeča lista je ohranila svoje pozicije trdne ter je znatno napredovala, napredovala je največ Narodno strokovna zveza, saj je število njenih glasov od lani narastlo za 450, močno so napredovali tudi krščanski socijalisti, ki so zadnji čas deležni silnega preganjanja in blatenja, svoje postojanke so okrepili za okoli 300 glasov. Slabo pa so odrezali zeleni s svojim urednikom kaplanom Križmanom na čelu. — Sodeč po pisanju »Slovenskega delavca«, ki je njih glasilo, bi morali doseči kaj drugačen rezultat, kot so ga bili dosegli. Njih agitacija je bila tolika, da bi človek pričakoval, da bodo popolnoma osvojili Jesenice. Izid pa je pokazal, da so ostali dokaj osamljeni in da delavstvo ne pleše po taktirki komande od zgoraj, nego si voli svoje zaupnike po lastnem prevdarku in pameti.

tudi z Madžari. To morda ni naloga uradnega okraska nad vrati naše države, zato pa je toliko bolj naravna in življenjsko koristna naloga, od kakršnih so rastle velike evropske naselbine in mesta ter bodo rastle tudi v bodoče.

Mislim, da se razumemo, če poudarim pri tem le še enkrat zahtevo, da moramo biti in da smo Slovenci demokratičen tvorec in nosilec kulture, in pa s tem v zvezi dejstvo, da je demokratičnost glavno načelo, takorekoč bistvo vsake kulture. V naši dobi se odigrava velik boj za napredek kulture. Ali bo kultura napredovala ali pa bo zastala in propadla, kakor se prerokuje večkrat propad zapadnoevropske kulture. To vprašanje zadeva trenutno prav živo baš nas, Slovence. Zadeva nas nič manj ko Čehe, avstrijske Nemce, državne Nemce in predvsem majhne narode. Kar pa imamo mi še danes prednosti v tem pogledu — in ne dvomim, da jih še imamo, toliko jih morda kmalu ne bi imeli več, če se ne uresniči doslej utrjena zgodovinska resnica: da v življenjskem boju narodov zmaga vedno kulturno močnejši.

Sedanji čas ima svoje posebnosti. Stik med človekom in človekom, med sloji, pa tudi med narodi, je postal tehnično lažji in naglejši. Kulturni vplivi so nedvomno tudi hitrejši. Če je to resnica, potem je Mariboru dana najlepša naloga: meriti kulturne sile svojega obzorja in območja. Za to nalogo pa je seveda treba najprej močne vere v kulturni napredek človeštva in v bodočnost svojega naroda.

Ivo Premec.

Skupščinska razprava

Plenum narodne skupščine je v zadnjih dneh pospravil celo vrsto resornih budžetov. Ministri so še enkrat povedali v svojih ekspozejih vse tisto, kar je bilo mogoče storiti v okviru »budžetskih mogućnosti« in po več ali manj kratkih besednih dvobojih, ki pa budžetov kot takih niti najmanj niso spremenili, je bilo vse **lepo sprejeto v obliki, ki jo je imel predlagani** proračun. Zanimivo je pri teh resornih proračunih dejstvo, da na primer kmetijsko ministrstvo, ki bi moralo biti vsled kmetijske strukture države gmotno še najbolje podprto, izkazuje ravno tako reven budžet kot ministrstvo za šume in rudnike. Isto velja tudi o gradbenem ministrstvo, ki ima vso skrb za gradbo novih in vzdrževanje starih cest. Minister za zgradbe Stošović je sam povdaril, da s tako omejenimi sredstvi ni mogoče izvesti velikih cestno-gradbenih del.

Veliko zanimanje skupščine je vzbudil proračun ministrstva za narodno obrambo. Ta proračun, ki znaša nekaj manj kakor tri milijarde dinarjev, je skupščina soglasno sprejela. V teku te debate je bilo mnogo hrupa okrog poslanca Rašovića, ki je zatrjeval, da je bil pred sejo na poti do skupščine napaden ter da mu je nekdo odvzel važne dokumente, ki jih je imel za podkrepitev svojih izvajanj k proračunu ministrstva za narodno obrambo. Ali in v koliko je na tem resnice, naj baje dokaže preiskava, ki jo je uvedla oblast. V splošnem pa potekajo razprave v skupščini tako, da razun parlamentarnih krogov ne zanimajo širšega prebivalstva. To zanimanje bi bilo večje, če bi se bile petomajske volitve vršile pod drugimi okoliščinami in pod drugimi pogoji sodobne demokracije. Podoba je, da je sedanji proračun tudi zadnji, ki ga ima sprejeti ta skupščina v sedanji legislativni perijodi.

Novi senatorji

Za senatorje so imenovani minister za industrijo in trgovino dr. Milan Vrbanić, upokojeni minister dr. Fran Kulovec, tiskarnar in novinar iz Beograda Milutin Stevančević ter mostarski župan Huseim Čišić.

Nova madžarska vlada

Odstopivši ministerski predsednik Darany je kljub precejšnjemu notranjemu političnemu trenju na Madžarskem sestavil novo vlado, ki pomeni vlado narodne koncentracije. Vlada namerava uvesti nekako gospodarsko petletko, ki naj bi se izvedla zlasti z vidika narodne obrambe ter imela zategadelj močan vojaški značaj. Med člani nove vlade je najpomembnejša oseba minister Imredy, guverner madžarske narodne banke. — Označujejo ga za bodočega madžarskega gospodarskega diktatorja, pričakujoč, da bo njemu spelo urediti gospodarske razmere na Madžarskem.

V Franciji spet izprememba vlade

Menda si nobena država na svetu še tolikokrat ni zamenjala svojih vlad kot vprav Francija. Ali zaradi tega trpijo državni posli se navadno ne vpraša. — Predložitev pooblastil za oborožitveno posojilo je te dni izzvala spet krizo francoske vlade. Chautempsovi vladi so verjetno štete ure, zakaj malo verjetno je, da bi za pooblastilo glasovali skrajni levičarji. Tako je pričakovati nove vlade, ki bo verjetno sestavljena iz zmernejših strank.

Kuharska razstava v Mariboru

Združenje gostilniških podjetij v Mariboru priredi v dneh od 12. do 15. marca veliko kuharsko (kulinarično razstavo) v Unionski dvorani. Za zunanje obiskovalce razstave je dovoljena v dneh od 10. do 17. marca polovična voznina pa železnici z železniško legitimacijo K—13, ki jo dobi vsak udeleženec na odhodni postaji. Razstava, ki je vešče in skrbno pripravljena, bo nudila vsakomur pregled naše kuharske umetnosti in gostinske solidnosti.

Iveri

Kdor nič ne ve, mora verjeti vsem.

*

Mnogi so samo zategadelj veliki, ker znajo zbrati okoli sebe male ljudi.

*

Čim manjši pes, tem hujši lajež.

Tedensko zrcalo

Spominska plošča dr. L. Pivku

Zelo poučen slučaj o naši slovenski mentaliteti je brez dvoma vprašanje spominske plošče pok. dr. Ljudevita Pivka, o čemer poroča »Jutro« naslednje:

»Dobrovoljci in soborci pokojnega Sokola, narodnega junaka, graditelja Jugoslavije, odličnega pedagoga in pisatelja, profesorja dr. Ljudevita Pivka so hoteli počastiti njegov spomin in njegovo ime z vzidanjem spominske plošče v veži učiteljišča v Mariboru.

Spominsko ploščo so hoteli vzidati baš v tej šoli, ker je tu pokojni profesor dr. Pivko že pred vojno najdalje deloval in z velikimi uspehi vzgajal učiteljski naraščaj.

Za ta akt priznanja pokojnikovih vrlin, uspehov in junaških činov — bodočim učiteljskim pokolenjem za zgled in opomin — je bilo treba odobrenja iz Ljubljane.

Prošnja je torej potovala iz Maribora v Ljubljano, iz Ljubljane v Maribor pa je dospel odgovor, in siter se ta odgovor glasi kategorično:

»Ne!«

Škodljiva abstinenca

Hrvatski list »Virovitičanin« piše o hrvatski abstinenci pri državnih poslih naslednje: »Pretekli sta dve leti in povsod se opaža, tudi pri najboljših Hrvatih, da je naša abstinenca prava nesreča za nas Hrvate. Naš narod pravilno pravi: Kogar ni pri delu, tega ni pri jelu. Dve in pol leti že vidimo, da naš državni aparat popolnoma dobro funkcijonira tudi brez Hrvatov. Lahko rečemo, da danes več nego 50 odstotkov Hrvatov spoznava, da je abstinenca za nas prava nesreča«.

Slovenski JNS poslanci pri dr. Stojadinoviću

Preteklo sredo se je oglasilo pri predsedniku vlade dr. Stojadinoviću več slovenskih JNS poslancev, ki so se jim pridružili tudi senatorji dr. Marušič, Ivan Pucelj in dr. Kramer. Poslanec Ivan Mohorič je predsedniku vlade pojasnil stanje slovenskega zadružništva, ki je nastopilo po sanaciji Zadružne zveze s pomočjo banovinskega posojila. Upoštevati je treba nujno tudi ostalo zadružništvo, ki ni včlanjeno v Zadružni zvezi. Dr. Stojadinović je v odgovoru naglasil, da bo zadevo proučil ter da se bo vlada pri tem vprašanju ravnala po načelu, da gospodarstvo ne pozna razvoja po politični pripadnosti.

Brezposelnost v Sloveniji

Zanimiva je tudi ugotovitev poslanca A. Lukačiča o vprašanju brezposelnosti v Sloveniji: »Trditev, da je brezposelnost izginila, za dravsko banovino ni resnična. Pri nas obstoji velika brezposelnost poljedelskih delavcev, zlasti še v vinorejskih krajih. V teh krajih ljudstvo dejansko trpi lakoto in življenski standard je strahovito padel. Minimalne dnine in ostale socialne odredbe se ne nanašajo na ta kmetski proletariat, kateremu prištevam tudi tiste male kmete s številnimi družinskimi člani, ki jim malo posestvo ne more prehranjevati družine. Zvišane cene poljedelske proizvodnje niso tem revežem prinesle nikakšnega zboljšanja njihovega gospodarskega položaja, temveč so jih porinile v še večjo bedo. Oni namreč ne prodajajo živil, temveč jih morajo kupovati. Samo večja javna dela bi mogla pomagati tem revežem, da bi si zagotovili vsakdanji kruh. Taka dela pa se danes v Sloveniji ne izvršujejo niti s strani banovine, niti s strani države.«

Kako je s kmet. zbornicami

Iz parlamentarnega govora narodnega poslanca A. Lukačiča posnemamo naslednjo ugotovitev o vprašanju kmetskih zbornic: »Nova institucija kmetskih zbornic je bila predmet neštetih razprav. Pravili so, da bodo te zbornice prava dobrota za našega kmeta. Edini vidni uspeh za kmeta v dravski banovini je, da bo moral plačevati doklado na zemljiški davek v višini 5%, da se lahko pokrijejo izdatki te zbornice v skupnem iznosu 1 milijon dinarjev. Razen tega pa je ta nesrečna zbornica prizadjala precej škode tudi vinogradništvu, ki se je že tedaj borilo za svoj obstanek. Pristala je namreč na nov pravilnik o banovinskih trošarinah na vino, ki bo zopet občutno oškodoval naše vinogradništvo. Celo iz vrst bivše SLS se čujejo glasovi? »Tako se ne more več!« Javne dajatve našega kmeta so se v zadnjem času občutno zvišale in kmet jih nikakor ne bo mogel prenašati ,ker ne more zadostiti niti dosedanjim obvezam. Izterjevanje davčnih zaostankov se vrši v dravski banovini brez vsake milosti. Kam vodi to, naj premislijo tisti, ki no na upravi države, in tisti, ki vedno govore, da se je gospodarski položaj kmeta izboljšal«.

„Jutro" in „Slovenec" o proračunu za narodno obrambo

Napad posl. Rašovića na vojnega ministra je dal »Slovencu« in »Jutru« povod za medsebojno obračunavanje. »Slovenec« se takole zgraža nad JNS:

»Debata o proračunu za narodno obrambo v narodni skupščini nam je prinesla bolestno presenečenje. Sicer že dolgo vemo, da opozicija, v kateri igra JNS vodilno vlogo, uporablja v svoji borbi za oblast vsa mogoča sredstva in da se ne ustavi pred ničemer, sam da ji služi do cilja. Segla je že po revolverju in v skupščini streljala na ministre. Vezala se je že z največjimi narodnimi sovražniki in na severni meji prodajala nemčurjem narodno zavedno ljudstvo. Družila se je v svojem političnem boju z razkrajalci države in se pajdašila z rdečimi brezdomovinskimi revolucionarji.«

»Jutro« pa odgovarja:

»Ko je leta 1922 tedanja SLS zahtevala, da se bivši minister vojske general Zečević postavi pod obtožbo, je bilo to za Kopitarjevo gospodo povsem v redu. V redu je bilo tudi, ko je v proračunski razpravi l. 1926 govornik tedanje SLS napadal našo vojsko. Takrat je klub SLS na usta svojega govornika obtoževal ministrstvo, da se pri posredništvih za vojaške dobave zaslužijo milijoni, odklanjal je sredstva za izgraditev naše centralne orožarne v Kragujevcu in je dvignil hrušč in trušč zaradi slovenskih vojakov. Nekdanji klub SLS je glasoval v vseh letih, ko je bil v opoziciji, kot en mož proti proračunu vojske in tedanje klerikalno časopisje s »Slovencem« na čelu je obtoževalo nacionaliste in leta 1926 celo tudi Radića, da glasujejo za »ogromne vojne izdatke.«

Kaj nam pišejo

Naši naročniki in čitatelji

»Edinost« je bila vsepovsod sprejeta z veliki simpatijami in izrazi popolnega priznanja. Nešteti dopisi naših naročnikov in čitateljev s podeželja pričajo, kako si je znala »Edinost« že koj spočetka pridobiti naklonjenost najširših vrst.

Danes objavljamo samo nekaj priznanj iz številnih pisem, ki smo jih sprejeli.

»Tukajšnji naročniki »Edinosti«, kolikor slišim, so z listom zelo zadovoljni in mislim, da se bo prijavilo še mnogo naročnikov. Sprva so nekateri izražali pomisleke, češ, da bi tudi ta list ne bil kaka muha enodnevnica kot toliko drugih, ki so minuli tako neslavne smrti. Pa so sprevideli, da je list neodvisen, nevezan na nobeno politično stranko ter se zavzema za splošne slovenske interese, zato listu zaupajo in vanj verjamejo.«

A. P.

»Edinost« je borben list, za katerim se ne skrivajo barantači in framazoni. To je ljudem v našem kraju zelo všeč ter list posebno pohvalijo. Krepko nadaljujte v tej smeri, zaupajte v slovensko poštenost in pravicoljubnost, kljub temu, da se po naši domovini valijo strupene megle laži, korupcije, intrig, podtikavanj in izkoriščanja.«

L. Z.

»Edinost« na splošno zelo ugaja. Če bo pisala tako naprej, se bo pri nas sigurno trdno udomačila. Glejte, da boste to usmerjenost obdržali.«

J. T.

»Vaš list sem prejel. List se nam dopade; v kolikor je razvidno iz uvodnega članka, bo zastopal demokratične cilje. Uvrstite me med stalne naročnike, in bom gledal, da v kratkem pošljem še več naročnikov.«

A. H.

»Danes sem dobil Vaš list, za kar se Vam lepo zahvaljujem. Veseli me, da se tako pogumno zavzemate za Slovence in da niste pozabili, da smo Slovenci še Slovenci. Tukaj pri nas ob meji je precej žalostno. Smo teptani in izkoriščani. Pomagajte nam in ne pozabite nas.«

K. Š.

»Edinost je pokazala, da razume potrebe slovenskega naroda. Le v edinosti in slogi se bomo lahko borili za pravice našega ljudstva. Po pravici Vam povem, da se danes ne izplača naročati in brati raznih [illegible] časopisov, kjer razni kričači in špekulanti slikajo našo državo v raznih barvah in drugi luči, kot je v resnici. Dopade nam, da ste objektivni in nič po strankarsko ne zavijate. Želimo, da taki ostanete in da se stalno borite za pravico in demokracijo. Na deželi Vam bomo po svojih močeh pomagali. Pri nas bi bilo več naročnikov, pa ni denarja. Bere pa kljub temu »Edinost« cela vas, list gre iz roke v roko, sosed ga posoja sosedu.«

A. D.

Vsem našim naročnikom se najlepše zahvaljujemo za njih priznalna pisma. Obenem jih naprošamo, naj nam stalno pišejo ter sporočajo vse svoje želje, ki jih bomo skušali v okviru možnosti upoštevati.

Tolmačenje uredbe o kmetski zaščiti

Minister za pravosodje objavlja v »Službenih novinah« z dne 4. t. m. tolmačenje k uredbi o kmečki razdolžitvi.

Ta pojasnila pravijo med drugim:

K prvemu odstavku člena 3. uredbe pravi tolmačenje tole: V primeru, da obstoji glede kmečke obveznosti več vzajemno obvezanih glavnih dolžnikov, izmed katerih so nekateri kmetje v smislu uredbe, drugi pa ne, uživajo olajšavo po uredbi samo oni izmed teh dolžnikov, ki so kmetje po uredbi.

Privilegirana agrarna banka ni dolžna sprejeti terjatev denarnih zavodov, glede katerih glavni dolžnik ni kmet, porok pa je kmet v smislu uredbe, preden denarni zavod ne dokaže, da se dotična terjatev ne da izterjati od glavnega dolžnika, ki ni kmet.

K členu 5. uredbe, ki vsebuje olajšave za one kmete, katerih posestva presegajo 50 hektarov orne zemlje, pravi tolmačenje to-le: Dolžniki iz člena 5. uredbe morajo izpolnjevati vse pogoje za kmeta iz člena 2 uredbe razen pogoja, da posestvo ne presega 50 hektarov orne zemlje. Takim dolžnikom se izdajajo potrdila o svojstvu kmeta po obrazcu iz čl. 9 pravilnika s pripombo, da posestvo presega 50 hektarov orne zemlje.

K določbam člena 24. uredbe, ki se nanaša na znižanje kmečkih dolgov, ki presegajo 25.000 dinarjev, pravi tolmačenje naposled naslednje: Kadar se po 1. odstavku člena 24. uredbe zaradi določitve odstotka znižanja oceni razmerje med dolgovi in imovinskim stanjem posameznega dolžnika, se upoštevajo vsi dolgovi dotičnega kmeta, ki so obstojali 25. septembra l. 1936. ne glede na to, ali jih obsega uredba ali ne. V znesku skupnega nezmanjšanega dolga v smislu 2. odstavka člena 24. (ki se lahko zniža do 50 odstotkov, če neznižani dolg presega 50 odstotkov imovine dolžnika) pa se vštejejo samo oni dolgovi, ki so obseženi s predpisi uredbe. Pod tem skupnim dolgovanjem je razumeti stanje dolga na dan 26. septembra 1936.

Posetite

kuharsko (kulinarično) razstavo

Združenja gostilniških podjetij v Mariboru
UNIONSKA DVORANA
od 12. do 15. marca 1938

23

7 dni po svetu

☐ **Svetovna trgovina.** Po poročilu društva narodov svetovna trgovina čedalje bolj narašča.

☐ **V Chicagu** bodo zgradili nebotičnik, ki bo imel 200 nadstropij.

☐ **V USA so odkrili veliko vohunsko afero,** v zvezi s tem je bilo aretiranih okoli 50 oseb. Poročila pravijo, da je to največje vohunstvo, kar ga je pomniti od svetovne vojne.

☐ **Fašistična Italija** se z velikimi svečanostmi pripravlja na sprejem nemškega kanclerja Hitlerja, ki bo v kratkem obiskal Italijo.

☐ **V Madžarski** je stopil v veljavo 40 urni delavnik, ki obenem tudi urejuje minimalne mezde ter plačan letni dopust.

☐ **Japonsko poslanstvo v Moskvi** so ogradili z žično ograjo, skozi katero teče električna struja. Ta korak je bil storjen iz varnostnih razlogov.

☐ **Spor med parlamentom in senatom** v Franciji je bil končno likvidiran. Poseben zakon o oboroževanju je bil potem soglasno sprejet.

☐ **Dr. Milan Hodža** je imel pretekli teden v parlamentu velik govor o mednarodnem političnem položaju Tam je njegov govor vsa javnost smatrala za nekak odgovor Adolfu Hitlerju, zato je tudi dr. Hodža predvsem podčrtal neodvisnost in suverenost Čeäkoslovaäke.

☐ **Turški finančni minister** je izjavil, da bo turška republika z veseljem sprejela vsakega žida, ki bi se hotel naseliti na ozemlju Turčije, kajti s tem se bo Turčija samo finančno okrepila.

☐ **Amerika je tekom februarja** prodala v tujino za 4.9 milijonov dolarjev vojnega materijala, ki so ga v glavnem kupila Japonska, Kitajska in Sovjetska Rusija.

☐ **Francija namerava** v najkrajšem času razpisati večje posojilo za narodno obrambo.

☐ **Italija** je ponudila bivšemu abesinskemu cesarju Haile Selasiju, naj se vrne v Abesinijo, kjer bi postal knez, seveda pod italijanskim nadzorstvom. Na ta način skuša Italija dokončno rešiti pred vso mednarodno javnostjo takozvano abesinsko vprašanje. Zelo verjetno je, da bo Haile Selassi sprejel to italijansko ponudbo.

☐ **Velike povodnji v Kaliforniji** so zahtevale nad 400 človeških življenj. Poleg tega so pa prizadejale veliko materijalno škodo.

☐ **Na evharistični kongres v Budimpešto** bo prišlo poleg mnogih vernikov tudi 300 škofov iz celega sveta.

☐ **Odnošaji med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo** so postali tak onapeti, da bosta obe državi že ta mesec zaprli vse konzulate.

☐ **Med arabskim in angleškim vojaštvom** v Palestini se je razvila krvava bitka, v kateri je podleglo na obeh straneh nad 50 mož. Angleže so v tej bitki podpirala letala.

☐ **V Alžiru** bodo dobili volilno pravico tudi Arabci, ki bodo izpolnili določene pogaje glede vojaške službe.

☐ **Istočasno z olimpijskimi igrami** v Tokiu nameravajo Japonci prirediti tudi veliko svetovno razstavo.

☐ **Nemški gospodarski minister** je izjavil, da bo Nemčija postavila svoje dolgove nasproti tujini na popolnoma drugačno podlago kakor je bilo to doslej. Iz te izjave je razvidno, da svojih dolgov ne namerava plačati v gotovini, temveč z dobavljanjem industrijskih proizvodov.

☐ **Angleški kralj** bo letošnjo spomlad obiskal Belgijo in Holandijo ter s tem obiskom potrdil vezi med vsemi tremi državami.

☐ **Nemčija in Anglija** se zadnje dni zelo živahno pogajata o sporazumu. Tozadevni razgovori vzbujajo v vsej mednarodni javnosti veliko pozornost.

☐ **Svojevrsten rekord** je dosegla neka nala italijanska podmornica s tem, da se je potopila 83 m globoko.

☐ **Predsednik madžarske vlade** je v svojem velikem parlamentarnem govoru povedal v glavnem to, da je trenutno največja dolžnost Madžarske, da se primerno oboroži in na ta način zaščiti svojo neodvisnost.

Naročnike,

ki še niso poravnali naročnine, prosimo, naj to storijo čimprej ter se poslužijo položnic, priloženih v tretji številki!

Drevesničarji postajajo trsničarji

Bodimo previdni pri nakupu sadik!

Sadjarstvo se je v Sloveniji v poslednjih letih lepo razvilo in precej zboljšalo. Toliko sadnih derves v tako malo letih niso nikoli prej posadili. Javne in zasebne drevesnice niso mogle toliko lepega drevja vzgojiti, kolikor so ljudje dreves posadili. Zato so pa posajali tudi mnogo, prav mnogo slabega, nič vrednega drevja iz zanikrnih zakotnih drevesnic. Takšni bodo tudi uspehi.

Sadna drevesca so bila nekaj let, dokler se je namreč svet tako trgal zanja, precej draga. Ko se je pa pojavilo vedno več drevesničarjev, dobrih in slabih, in so sadjarji svoje sadonosnike koliko toliko že obnovili, je začelo zanimanje za sadna drevesca počasi pojemati. Drevesa so postala seveda ceneja in marsikateri drevesničar je skrčil svoje nasade, ako ni več hotel delati pod izgubo.

Gorice so ves čas po malem obnavljali, v dobrih letih in ob bolji vinski ceni najbolj. Javne in zasebne trsnice so nudile sprva dovolj mladega trsja za saditev, čeprav ne vselej prvovrstnega. Mahoma pa se je stvar spremenila, ko so začele starejše gorice naglo pešati in jih je bilo treba prav tako hitro obnavljati.

V legah, ki niso za nobeno drugačno obdelovanje, odnosno za noben drug kmetijski sadež, je to zdaj najbolj nujna kmetijska kmečka zadeva.

Porajale so se nove trsnice, ko gobe po dežju. In še vedno se množe, dobre in slabe. Trsnih sadik morda ne bo zmanjkalo, **toda dobrih in najboljših pa ni bilo že davno, prav za prav nikoli dovolj.** Tu je velika nevarnost za nove gorice, ki bi naj bile povprečno za 50 let ali pa en jak človeški rod. Tega slabe sadike ne dajo, tudi ob najboljši negi ne. In takih je nemara največ. Namesto kakšne koristi se bo rodila velikanska škoda, ki je ne more nihče popraviti. Da ne govorimo o nezadostni rodovitnosti rastlin in zmešnjavi z neustreznimi trsnimi vrstami!

Trsničarstvo je v nedogled dobičkonosno, ko doslej malokdaj. Tudi obče koristno je, če je umno in pošteno. Mnogi drevesničarji so svoje drevesnice skrčili, trsnice pa na novo ustanovili ali razširili. Marsikateri prej vnet drevesničar postaja prav tako vnet trsničar, ker mu trsničarstvo vsaj za kako desetletje pač več obeta, nego drevesničarstvo.

Slabi drevesničarji kot slabi trsničarji so najjhujši škodljivci sadjarstva, odnosno vinarstva. Zato je treba slabo drevesničarstvo in slabo trsničarstvo odločno zatreti. Brez cincanja! Sedanji zakoniti predpisi za to so lepi, dobri, dvomimo pa, da bi bilo dovolj storjeno za njih natančno in strogo izvršitev.

Slovenski sadjar in slovenski vinar, vedita in dobro premislita, od koga in kaj kupujeta za izpopolnitev in obnovitev svojih nasadov!

Brezvestnega drevesničarja in brezdušnega trsničarja preganjaj in preženi, če smotrna samopomoč nič ne zaleže, neizprosni zakon, neprevidni in prevarani kmet, kupec slabih sadik, pa se itak sam strašno kaznuje, kar še dolgo bridko čuti njegovo potomstvo, lahko do drugega, tretjega rodu! — A. Ž.

Zaščita denarnih zavodov

Kakor znano, je že leta 1933. in ponovno leta 1934. izšla uredba o zaščiti denarnih zavodov in njhovih vlagateljev, katere so se vsi zavodi poslužili, kadar so jih vlagatelji ali drugi upniki preveč pritiskali. Rok za vlaganje teh prošenj se je sproti podaljševal, nazadnje meseca novembra lani ter je potekel 23. februarja. Razmere na našem denarnem trgu se pa še niso toliko zboljšale, da bi denarni zavodi ne rabili nikake zaščite. Zato so po najnovejših vesteh iz Beograda, sklenili podaljšati ponovno za 6 mesecev rok za vlaganje prošenj za zaščito (za odlog plačil, sanacijo ali izvenstečajno likvidacijo). Ministrstvo za trgovino in industrijo pa je tudi že izdelalo nov načrt uredbe o odlogu plačil, ki naj bi nadomestila uvodoma umenjeno uredbo. Po tej uredbi bi lahko denarni zavodi, ki so aktivni in so prišli v nemožnost, da v redu izpolnjujejo svoje obveznosti zaradi prekomernega dviganja hranilnih vlog, zaprosili za odlog plačil. Ostali predpisi osnutka nove uredbe se bistveno ne razlikujejo od dosedanjih zakonskih določil, le zaščita je omejena na dve leti, dočim so dosedaj dovoljevali za dobo šestih let.

Nova železniška tarifa za prevoz blaga

Znižana je tarifa za kosovno blago ter za vse blago, ki se danes tarifira po najvišjih razredih, nadalje za blago na kratkih in dolgih relacijah čez 500 km. Znižana je voznina za pivo, kamne, pesek, za izvoz kačkavalja. Znižana je tudi prevoznina za moko, žito in koruzo na razdaljah do 75 km in nad 300 km, dočim je za razdalje 75 do 300 km neznatno povišana.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

Naše tržišče in cene

Les. Na današnjem trgu je trgovina precej mlačna. Izvoza pa tudi ni velikega. Trdne so cene le za nakatere vrste lesa. Smrekovi hlodi 150—200 din, smrekovi trami 220—300, macesnovi hlodi 220—260, borovi hlodi 200—300, smrekove deske 280—400, macesnove deske 600—800, hrastove deske 600—1500, bukove deske 300—650, hrastov les 650—700 din.

Živina. Zaradi nazadovanja izvoza so pričele cene popuščati. Na sejme je sicer dogon živine še dokaj živahen ter je pričakovati, da se bodo razmere v doglednem času še izboljšale. Voli se prodajajo po 4—6 din, telice 4—5.50, krave 3—4.50, teleta 5.50—6 Din.

Svinje. Izvoz je nekaj manjši, cene pa so še nadalje čvrste. Povpraševanje za domačo porabo živahno, za izvoz manjše, ker je izvoz spričo visokih cen nerentabilen. Debele svinje po 7—9 din, pršutarji 6.50—8, špeharji do 10.50, pujski 7—8 tednov stari po 100—130 din, 4—7 mesecev 240—380 din, eno leto 710—810 din.

Kože. Goveje surove 8—13 din, telečje 10—14, sviniske 8—12 din za kg.

Poljski in drugi pridelki. Seno 30—35—45 din, otava 40—45, slama 30—35, Krompir 0.75—1.50 din, čebula 3—4, česen 5—8, zelje 1—4, kislo zelje 5, kisla repa 2, korfijola 8—10, regrad 10—12 za kg. Jabolka 3—7 din, hruške 5, suhe slive 10—14, orehi celi 6, luščeni 20 din. Pšenica 1.75—2, rž 1.50—2, ječmen 1.50—1.75, koruza 1.25—1.50, oves 1—1.25, proso 1.50—1.75, ajda 1—1.25.

Mleko, perutnina, jajca. Mleko 1.50—2 din liter, smetana 10, sirovo maslo 24, jajca 0.50—0.75; kokoši 28—35, piščanci 25—65, gosi 40, purani 40—65, race 18—25.

Vino. Povpraševanje živahnejše. Cene trdne. Navadna namizna in lažja vina 4—6 din za liter, sortirana vina 6—8 din. Slivovka liter 18—20 din, tropinovka 14—16 din.

Semena. Črna detelja po 13 din, lucerna do 23 din, pesa 4.50—4.75, korenje 26—28, konoplja 6.50—7, semenski oves 2.50, ajda 2.75—3, grah 4.50—7, leča 3.25—4.50.

Sejmi

13. marca: Zidani most.
14. marca: v Št. Vidu pri Blokah, Beguinjah pri Cerknici, Poljčanah, Središču, Muti, Sv. Vidu pri Grobelnem, Črenšovcih.
15. marca: v Št. Janžu na Dolenjskem, Ložu, Pleterjah, Semiču, Trbovljah, Ptuju, Ormožu, Prosenjakovcih.
16. marca: v Ljubljani, Celju, Ptuju, Trbovljah.
17. marca: v Šmihelu-Stopičah, Mengšu, Škofji Loki, Podčetrtku, Rečici ob Savinji, Žužemberku, Frankolovem, Turnišču, Trbovljah.
18. marca: v Krškem, Starem trgu pri Črnomlju, Štrigovi, Sv. Vidu pri Blokah, Mariboru.
19. marca: v Celju, Brežicah, Trbovljah, Vuhredu.

Vrednost denarja

Finančno ministrstvo objavlja za mesec marec naslednje uradne tečaje: 1 napoleondor 298.50 din, 1 zlata turški lira 339.70, 1 angleški funt 238, 1 ameriški dolar 42.76, 1 kanadski dolar 42.56, 1 nemška marka 14.50, 1 poljski zlot 8.15, 1 avstrijski šiling 8.40, 1 belga 7.40, 1 madžarska penga 8.60, 1 braziljski milrajs 2.45, 1 egiptski funt 240, 1 urugvajske pezos 18.70, 1 argentinski pezos 12.35, 1 čilski pezos 1.30, 1 turška papirnata lira 4.70, 100 albanskih frankov 1415, 100 francoskih frankov 155, 100 švicarskih frankov 1000, 100 italijanskih lir 226, 100 holandskih goldinarjev 2384, 100 bolgarskih levov 45, 100 rumunskih lejev 32, 10 danskih kron 955, 100 švedskih kron 1100, 100 norveških kron 1090, 100 španskih pezet 235, 100 grških drahem 39, 100 češkoslovaških kron 150.50, 100 finskih mark 94.50, 100 letonskih latov 808, 100 iranskih (perzijskih) rijalov 100.

Dopisi „Edinosti"

Celje

Tobak je Bog ustvaril samo za moški spol, tako se glasi neka pesmica, a kakor izgleda iz naslednjih številk, kadijo prav gotovo tudi ženske. Pomislite, samo v mesecu februarju letošnjega leta so celjski in okoliški trafikanti prodali tobaka za 464.337.25 Din in to samo 46 trafik. Če pa prištejmo še trafikante iz celjskega in šmarskega sreza, pa je bilo pokajenega v februarju za 971.756.75 Din. To so vsekakor visoke številke če pomislimo v kakem gospodarskem stanju se nahajamo. Če bi prištevali omenjenemu znesku še izdatke za pijačo bi dobili e v enem mesecu tako visoko število, da bi pri vsej naši pridnosti, bili lahko »ponosni«.

1296 brezposelnih je bilo začetkom marca vpisanih pri celjski Borzi dela. Tako je bilo 1149 moških in 147 žensk. Skromne podpore katere bi morala dajati v neki meri občina, banovina in država mesto slednjih prispeva OUZD. Omenjenemu zavarovalnmu uradu pa zopet dajejo oni delavci, ki so zaposleni.

»Edinost «lahko kupite s prihodnjim tednom v vsaki večji trafiki, če pridete po opravkih v Celje.

Tiskarski škrat, ta grdun spakljivi, se je v našem zadnjem dopisu o celjskih cestah na čuden način ponorčeval, kakor da se tudi on zmrduje nad blatom v naši okolici, ki sicer ni več okolica, temveč mesto. Čudno je namreč z besedo **»porušilo«** spremenil smisel stavka; moralo bi namreč stati **»pomnožilo«.** Celje se torej ni porušilo, ampak **pomnožilo** z ogromno množino novih »Celjanov«, ki si seveda še tudi nadalje žele manj blata. Da se navihanec grdi, tiskarski škratelj, ne bi še kdaj pojavil v »Edinosti«, ga bo treba menda malo zlasati! Kajti takih gorostasnosti si še za 1. aprila ne sme privoščiti!

Št. Pavel pri Preboldu

Kakor v drugih občinah, je tudi pri nas v zadnjem času postalo aktualno vprašanje — elektrifikacija. Po inicijativi banske uprave, ki je izvedlo elektrifikacije prevzela, se je vršilo že več sestankov na katerih se je razpravljalo nt kak način in po katerem ključu bi s razdelila bremena, ki so potrebna za kritje naprave električnega omrežja. V vsaki občini so bili izvoljeni posebni odbori, ki naj prijavijo vs potrebno, da se pride do realizacije obsežnih načrtov. Pri nas je tak odbor pred letom že pobiral nekake prispevke za kritje pisarniških stroškov in z postavljanjem drogov so v letošnji zimi že tudi pričeli. Izpočetka so nameravali stroške za napravo električnega omrežja razdeliti na vsakega hišnega posestnika po nekem davčnem ključu iz l. 1930 kar pa se je izkazalo za nepravilno. Pri tem bi namreč bili zlasti obrtniki, ki imajo razmeroma največ davka, neprimerno občutno prizadeti. V zadnjem času pa nameravajo stroške razdeliti tako, da bodo interesenti za vsako žarnico plačali po 160 Din kar bi po splošnem mnenju bilo nekako primerno. Nejasnost pa je pri mnogih sedaj v tem, ali si hišno napeljavo elektrike lahko pripravimo sami, ali pa bo izvedena tudi skupno. Za stvar se seveda sedaj zanimajo mnogi elektrikarji in podjetniki, ki bi s takim privatno oddanim delom (hišno napeljavo) ugodno zaslužili. Predno posamezni interesenti sklenejo taka dela, bi bilo dobro, da bi tozadevno izvoljeni odbor dal svoje mnenje in navodila, da n bo nepotrebnih stroškov in zmešnjav ker sedaj obstoja v tem pogledu še docela nejasnost.

Stoprce pri Rogatcu

Pomembna slovesnost. Stoprce so ena krajnih vasi v rogaškem kotu in doljuja kulturna postojanka nemega rogaškega okraja, ki je znan kot eden gospodarsko najpasivnejših predelov slovenske zemlje. Razen kmetiča in bajtarja, ki sta primorana ostati na svoji zemlji radi krpice posestveca, ne vztraja na takšnjih tleh prav nihče, kdor ni privezan z dobroto duše. Domačini ga izseljujejo, pa bi ostal priseljenec? Kdor le more, jo čimprej mahne odtod v tiste kraje, kjer sije življenju lepše sonce. Kakor povsod, imamo zlato izjemo tudi tu: spoštovana učiteljica in bivša šolska upraviteljica v Stoprcah gdč. Eliza Kukovčeva je vztrajala na tem mestu **celih 38 let** — do svoje upokojitve. Imenovana je bila odlična pedagoška pisateljica in pianistka za moderno šolo ter organizatorka slovenskega učiteljstva v šmarskem okraju; učiteljskemu društvu je bila celo nekaj let predsednica. Predvsem pa je bila kot čebelica marljiva učiteljica svojemu šolskemu okolišu — 38 dolgih let je na istem mestu — v najzapuščenejšem kosu slovenske zemljice — vztrajala in z materinsko ljubeznijo vzgajala cele rodove. Za vse zasluge na šolskem in narodnem polju jo je učiteljsko društvo JUU za Šmarski okraj izvolilo za častno članico ter ji z deputacijo nad 30 učiteljev dne 3. marca 1938. poklonilo krasno diplomo, ki jo je mojstrsko zdelal šol. upravitelj g. Sotošek od Sv. Roka ob Sotli. Ob pomembni slovesnosti je spregovoril društveni predsednik g. Miloš Vuk, slaveč odlikovanko, pri banketu pa je temperamentno spregovorila še znana prvoboriteljica za ženske pravice gdč. Ahtikova iz Rog. Slatine, ki je v svojem govoru poudarila slavljenkine zasluge za slov. prosveto in slovensko ženstvo. Učiteljstvu, ki ima v svoji sredi takšne idealiste, naše najiskrenejše čestitke!

Šmarje pri Jelšah

Naš prijazni trg je daleč naokrog znan kot sedež šmarskega sreza, ki se je sformiral po vojni iz naoddaljenejih delcev ptujskega, celjskega in brežiškega okraja. Za trgom se vzpenja prijazen hrib s kalvarijo, na vrhu pa domuje sv. Rok, priprošnjik pri Bogu zoper rane in kužne bolezni. Radi sv. Roka poroma v Šmarje vsako leto mnogo pobožnih Slovencev iz vse daljnje okolice, posebno iz Savinjske doline. Še bolj pa je svetnik priljubljen pri bratih Hrvatih, ki tudi ne zamude nobenega romanja. Čeprav je naš trg sedež okraja in znamenit romarski kraj in celo priljubljeno letovišče, mu vendar manjka najvažnejša iznajdba 20. stoletja **elektrika.** Tujcu se čudno zdi, da mora upravno sodišče pokrajine preživljati dolge zimske večere ob brlečih petrolejkah ali smrdečih karbidkah, ko imajo že skoraj vasi na periferiji sreza elektriko. Celo trgi, ki so daleč od prometa, se ponašajo z električno lučjo. Zastopnik šmarskega okraja je v letošnjem banskem zasedanju dravske banovine povzdignil svoj glas in upamo, d abomo kmalu doživeli srečne trenutke, ko bo tudi preko naših krajev in našim krajem zasvetila blagodejna luč. — Predpust je minil še dokaj ugodno, rajali smo prilično našim razmeram ob petroplinki. — Povedati bi bilo iznašega kraja še marsikaj, pa drugič več!

Bizeljsko

V nedeljo 20. februarja t. l. smo imeli ustanovni občni zbor Društva kmetskih fantov in deklet. Občni zbor je otvoril Iljaž Stanko, pozdravil vse navzoče g. dr. Vilimeka posebno pa predsednika Zveze tov. Ivana Kronovška. Objasnil je, kaj nas je privedlo do ustanovitve društva. Nato so sledila poročila funkcionarjev pripravljalnega odbora. Iz njih je bilo razvidno, koliko borbe je treba, da smo izbojevali to prepotrebno društvo. Zavedamo pa se, da ker se je skovalo v ognju, kar se je porodilo v bolečinah, ostane, raste in da mora naprej. Zato ne bomo nikoli omahovali, kadar bo treba delati za blagor in procvit naše vasi.

Burno pozdravljen je nastopil Ivan Kranovšek. V lepem govoru je očrtal pomen in namen naših društev in nas je prepričal, da je naša pot prava in da le v nas leži lepša bodočnost naše vasi. Obširno je govoril tudi g. dr. Wilimek, ki je povdarjal važnost izobrazbe kmetske mladine.

Po kratkem prestanku je bil izvoljen u odbor s Škof Tonetom na čelu.

Ustanovili smo dramatski odsek, ki ga je že osnoval pripravljalni odbor, in bo 19. t. m. uprizoril igro: »Rožmarin«.

Po zaključku je zavladalo splošno razpoloženje. Rašli smo se polni moči in zaupanja v sebe. Kajti vemo, da moramo naprej in se zavedamo dolžnosti in nalog, katere nam nalaga mladinski pokret. Prepričani smo, da more le pošteno mladinsko delo dvigniti našo vas in ji ustvariti boljšo bodočnost. Saj pravo življenje je le v borbi.

Dol pri Hrastniku

Klic k potrebni ureditvi Dola. Ako opazujemo po raznih drugih krajih imamo priliko videti, kako lepo se razvijajo in napredujejo vasi v trge, trgi pa v mesta. Kar pa v našem kraju žalostno rečeno ni. Čim stopiš v vas, takoj že pri samem vhodu opaziš, kar je jako žalostno, veliko z grmovjem obraščeno grobljo smeti in raznih drugih odpadkov znešenih od vseh vetrov. Tu pa tam se najdejo tudi še sledi od pred več leti razpadle cestne ograje. Kaj? Ali ne bi bilo lepše, da se na istem mestu, nadomesti res potrebna nova betonirana ograja, tako, da se zopet ne bo kolesar skupno s kolesom znašel v potoku kakor se je to pred kratkim zgodilo. Grmovje in vse nepotrebno pa odstrani. Ako pogledaš dalje na cesto, ki pelje v vas, kakor tudi na ulice v vasi, te že od daleč presune veliki smrad. Ali ni to za nas Dolence, posebno pa za merodajne veliki škandal? Ali ne bi bila potrebna asfaltacija ceste, nesnago pa odpraviti v zato primerni prostor.

Ni nam ravno do tega, da bi moral Dol postati trg, ali mesto, marveč se zavedamo, da bi se z ureditvijo Dola povečal promet, kar bi bilo v korist kmetu, obrtniku in delavcu pa tudi sami občini.

Prosperiteta Dola pa tudi drugega kraja je odvisna od internega denarnega obtoka. Čim več denarja pride v kraj in kolikor manj odteka iz kraja, toliko povoljnejše so življenske prilike v tistem območju. S tega vidika pozivamo naše »Olepševalno društvo«, ako še ni zaspalo, da ono prevzame vse potrebno za ureditev naše vasi pri pomanjkanju kredita pa skupno z občinskim odborom potrkata na banovinska vrata v Ljubljani. Zato je pa potrebna samo energija mož in čvrsta volja.

Voditelji krščanske šole na Dolu so 9. januarja t. l. priredili poučno predavanje o posledici pijančevanja. Vse je lepo. Bolje bi pa še bilo, da bi odpravili gostilno iz svojega društvenega doma, katerih je pri nas že itak odveč, sami sebi pa prikrajšali kakšen požirek, ter s tem dajali vzgled drugim.

Sv. Bolfenk pri Središču

Preteklo nedeljo, ko se je naš griček kopal v prijaznem pomladanskem solncu, je popoldne še bolj oživel ob posetu mladine, ki se je iz okoliških vasi zbrala na njem, da v gostoljubni hiši tovariša Zadravca prisostvuje 8. rednemu občnemu zboru Društva kmetskih fantov in deklet, kjer fantje in dekleta polagajo račune o storjenem delu v preteklem in snujejo načrte za delo v bodočem letu.

Občni zbor je vodil predsednik tov. Tomažič, ki je uvodoma imel lep idejni govor o smislu in ciljih mladinske organizacije na vasi ter po otvoritvi zborovanja z prisrčnimi pozdravi na navzoče člane, posebej še mlade nove člane in delegata pododbora, nato pa v predsedniškem poročilu orisal društveno delo preteklega leta in ovire in težkoče preko katerih je moralo iti društvo, da

je izvedlo toliko obširen načrt, kakor je bilo razvidno iz sledečih podrobnni poročil tajnika, blagajnika, načelnikov posameznih odsekov in nadzornikov in sicer: bilo je 9. rednih in ena izredna odborova seja, 7 članskih sestankov, večje število sestankov posameznih odsekov: ženskega, dramatskega, strok.-gospodarskega, smučarskega in kolesarskega, 4 javna predavanja, gubčeva proslava, 2 gled. prdestavi z 1 gostovanjem, 3 izleti, kmetski tabor s povorko in srečolovom, tekma koscev, kolesarska dirka, sadna razstava in družabni večer.

Delegat ptujskega pododbora tov. Juri Cestnik je po iskrenem tovariškem pozdravu in čestitkah društvu na lepih uspehih opozoril na važnost storjenega dela in pozival na nadaljno vstrajnost.

Pri volitvah z vzklikom je bil na predloge članstva z navdušenim odobravanjem izvoljen sledeči odbor: Joško Tomažič, predsednik, Albin Zabavnik podpredsednik Micika Zorjan podpredsednica in načelnica ženskega odseka, Ivan Štampar tajnik, Jože Mlinarič taj. nam. Matija Čurin blagajnik, načelniki odsekov: Branko Zabavnik, dramatskega, Zdravko Zabavnik kolesarskega, Peter Puklavec smučarskega. Odbornice: Micika Zabavnik, Frančiška Štempar, Ivana Čurin in Vida Zadravec. Namestniki: Karl Dečko, Lojzika Lukman, Mimika Mavrič in Anton Čurin. Nadzornika: Franjo Puklavec in Franc Šnajdar. Sledila je izvolitev delegatov na občni zbor Zveze in Pododbora, ter se določila članarina 5.— Din letno za redne in podporne člane.

Z živim zanimanjem vseh prisotnih se je sestavil obširen in pester delovni načrt za delo v bodoči sezoni, ter se po iskrenem prijateljskem kramljanju razhajali vedrih obrazov, iz katerih se je brala zadovoljnost nad storjenim delom in odločna vstrajnost. po našem pozdravu: »V slogi in delu vstajamo«!

Sadjarska in vrtnarska podružnica priredi v nedeljo, dne 13. t. m. popoldne v šoli predavanje o sadjarstvu in sadjarjevih opravilih na spomlad, ki ga bo imel gosp. Jakob Žnidarič, ter vse sadjarje k udeležbi vabi.

Sledeče predavanje je pote mo bpol 3. uri istotam o zemljiški knjigi, ki ga ima gospod dr. Milan Šijanec iz Ormoža, na katerega vabimo vse brez razlike.

Gomilsko

V miru bi lahko preživeli letošnjo zimo, brez hrupe in težav bi šel mimo nas tudi just, da ni prišla vmes — nesrečna ljubezen. Tako si je pretekli teden tragično končal svoje življenje komaj 26 letni Ludovin Fonda, sin posestnice in gostilničarke na Rezani pri Gomilskem. Nesrečno je bil zaljubljen v neko gospodično, pa si je porinil nož v prsa in po kratkem času izdihnil. Bil je znan in pri vseh močno priljubljen, tako je pokazal tudi njegov pogreb. — Kmalu po pogrebu Ludvika Fonde, pa si je v nedeljo 6. t. m. iz istotakih ljubezenskih razlogov in v samomorilnem namenu prerezala žile na levi roki 27 letna Ivanka P. Slednjo so prepeljali takoj v bolnico v Celje in jo bodo gotovo ozdravili ljubezni kot z ranami zadobljeni bolezni.

Kulturna obzorja

O naših diletantskih odrih

(Ob »Nanosovi« uprizoritvi »Skednja«).

V Sloveniji imamo le dve poklicni gledališči, ki sta — kakor pravi statistika — uprizorili lani 630 predstav, ki si jih je ogledalo 227.137 ljudi, število, ki je v primeri z ogromnimi številkami iz kinematografskih statistk manj kakor majhno. To razmerje, je za gledališče, ki je brez dvoma kulturno pomembneiši faktor, gotovo vse prej kakor ugodno.

Že tu vidimo prvo nalogo diletantskih odrov, ki vsaj deloma paralizirajo često škodljivi vpliv malovrednih filmov in — ako ne igrajo le radi društvene blagajne — vsaj deloma pomagajo, d ase dramska umetnost v navalu filma povsem ne zaduši. Škoda, da so uradne statistike o diletantskih odrih, ki jih za lansko leto naštevajo le šest (s 118 predstavami), gotovo nepopolne.

Glavna naloga diletantskih odrov pa je širjenje smisla in veselia do dramske umetnosti med, skoro bi zapisal »najširšimi sloji«, toda ker diši »Slovenčevemu« dopisniku ta beseda po marksizmu, bodi: med širokimi krogi.

Nič manj, važna pa ni vzgoja igralskega naraščaja, ker se pri nas še do danes nismo povspeli do pravega igralskega konservatorija ali vsaj do igralske šole, oziroma igralskega seminarja z rednimi nastopi gojencev. Ako bi se pri nas razmerje med poklicnimi odri in diletanti poglobilo v smislu tesnejšega sodelovanja, bi pri tem ne pridobili le poslednji, ampak tudi poklicna gledališča s pritegnitvijo novih mladih talentov dobila nekaj svežih moči.

Poleg vsega tega je treba upoštevati, da so subvencionirana gledališča če že ne akademsko visoka, skoro nujno z ozirom na umetniški slog nekoliko toga. Diletantski odri pa so več ali manj svobodni in lahko poiskusijo tudi z eksperimenti, ki bi utegnili biti za poklicno gledališče nevarni. **jad.**

Politika in literatura

Ob Masarykovem rojstnem dnevu, ki ga na Češko-slovaškem letos prvič slavijo brez slavljence, je izšlo v založbi »Družstveni prace« delo Alberta Pražaka o Masarykovem odnosu do umetnosti. Pisec je zbral vse vire, ki se tičejo tega predmeta in tako prinesel nekaj novih potez k duševnemu obrazu velikega pokojnika.

Od raznih slučajnih izjav o glasbi in likovni umetnosti ter slik iz njegove biblioteke in delovne sobe po do podrobne analize njegovih slovstvenih razprav je zbranega v tej knjigi mnogo materiala, ki ne približuje le Masarykovi osebnosti, ampak v mnogočem označuje vso njegovo dobo, ki so ji vtismile tudi njegove literarne ideje svojstven pečat. Saj ima današnja češka literatura nešteto črt, ki si jih prez Masarykovega neposrednega vpliva še misliti ne moremo. Če opažamo med deli sodobnih čeških pistateljev neko dosledno odklanjanje vsega meglenega in smotrno stremljenje po jasnosti ter življenskem optimizmu je to gotovo v veliki meri vpliv in zasluga njegovega ne le političnega ampak tudi literarnokritičnega dela, v katerem se izraža njegov odpor proti romantiki, titanizmu, mistiki, naturalizmu in dekadenci.

In če smatramo človekov odnos do umetnosti kot eno izmed meril njegove ga duševnega življenja, moramo dati Masaryku pač prednost pred mnogimi evropskimi državniki, čeprav se ni nikoli — kakor na primer Mussolini z romanom »Kardinalova ljubica« — sam poiskusil aktivno kot pisatelj. **jad.**

Mariborska kulturna kronika

Hemar: FIRMA. Režija p. Malec. Četrtkova premiera te poljske komedije, ki se je nekoliko zamudila in smo jo prehitro napovedali, je privabila še dokaj gledalcev. Igra, v kateri se približata in zopet odbijeta dva povsem različna svetova: realni poslovni in več ali manj bohemski umetniški svet, je simpatična z nekaj liričnimi intermezi in lahkotno komiko okrašena apologija gledališča. Malčeva režija je dala igri z okusno in precej moderno inscenacijo primeren okvir. Igralci so bili na običajni višini.

Wüchner: Gašper in Hudamora. Režija: Košič. Polno gledališke mladine je bila živa demonstracija proti dejstvu, da so prišli letos mali gledalci šele tako pozno na svoj račun. Igra sama, ki je napisana v že morda nekoliko obrabljenih tirih pravljične romantike, je bila tudi v tem slogu režirana. Zdi se, da je moral režiser svojo fantazijo financam na ljubo močno krotiti, kljub temu pa smo tudi tu videli nekaj posrečenih domislic (na primer: maček in sova v čarovniški kuhinji). Izmed igralcev sta najbolj ugajala Gorinšek, ki se je posluževal dialekta in Pasbergerjeva.

Predavanje prof. Petkovška o triglavskem narodnem parku je poslušala predvsem mariborska mladina, ki je bila predavatelju posebno za lepe skioptične slike iz kraljestva Zlatoroga resnično hvaležna.

»Razvoj duševnega in duhovnega življenja na zemlji« je bil naslov dveh izredno zanimivih predavanj, ki jih je imel zagrebški vseuč. prof. R Bujas. Na kolikor je za to težko snov sploh mogoč popularen način nam je predavatelj razložil nekaj glavnih problemov ob nastanku duševnosti in inteligence pri živalih in ljudeh. Vsa njegova izvajanja je prevevalo prepričanje o razvojni kontinuiteti vsega zemeljskega.

Na občnem zboru J-Č lige, ki je znova pokazal tesne vezi Maribora s češko-slovaško kulturo, je bil izvoljen stari odbor z dr. Kukovcem na čelu. Za lažje delo so pritegnili tudi nekaj novih moči. Društvo, ki šteje le nekaj več kakor 100 članov, zasluži vso gmotno in moralno podporo.

Mariborski francoski krožek je priredil v sredo v fizikalni dvorani tukajšnje realne gimnazije zanimivo predavanje o Danski. Predavala je na podlagi mnogih lepih skioptičnih slik gospodična Andrée Rousset.

Kulturni drobiž

Puškin in njegovi prijatelji. Moskovski državni literarni muzej je izdal kot prvi zvezek zbirke »Portreti, avtografi, risbe pisateljev in ilustracije k literarnim delom« 16 portretov in risb, ki predstavljajo: Puškina, njegove prijatelje Čadajeva Batjuškova, Gribojedova, Žukovskega in Natalijo N. Puškinovo. — Ker se je Puškin le redko dal slikati in je bil radi velike izpremenljivosti svojega izraza model, ki ga je težko zvesto zadeti, so te redke slike za vse, ki imajo pesnika radi pred očmi, dragocene. Urednik in komentator se imenuje I. S. Silbersteln.

O sodobnem časopisnem romanu je izšla v Berlinu v zbirki »Časopis in čas« zanimiva študija izpod peresa Gerharda Eckerta. Podrobna analiza politične in literarne vrednosti, sloga in snovi je privedla avtorja do prav poraznih zaključkov. Čeprav temeljijo ti njegovi zaključki na študijo časopisov iz let 1934 in 1935, je prepričan, da se bo v novi Nemčiji tudi na tem področju obrnilo vse na bolje.

»Bela bolezen« v Celju. O uprizoritvi Čapkove »Bele bolezni«, s katero je gostovala ljubljanska drama v celjskem gledališču, je napisal celjski dopisnik »Branika«, ki kajpada ni identičen z dopisnikom »Jutra« nekaj zanimivih misli, ki jih je vredno rešiti pred pozabo: »Delo je pisano z neprikrito tendenco, ironizira in smeši ljubezen do naroda in države. Propagira razredno borbo in ko govori, da šele vojna stvori ljudi v narode, zanikuje idejo o narodnosti. Navedli bi lahko še več primerov, toda že to dovolj zgovorno priča o namenu, ki ga pisatelj zasleduje«. Pisec je v teh stavkih pokazal tako fenomenalno razumevanje literarnih del, da je naravnost škoda, da se ne specializira v tej stroki. Na berlinski univerzi bi prav takega zagovornika osvajalne politike dobro potrebovali, posebno, če bi Nemci hoteli svoje »znanstvene« argumente o njihovih »pravicah« do Štajerske zamenjati z bolj učinkovitimi sredstvi.

E. Kocbek o malih narodih

O vprašanju malih narodov je v torek predaval pred natrpano belo dvorano hotela Uniona v Ljubljani profesor Kocbek, ki si je za primer malega naroda izbral junaške in demokratične Baske. Ti so imeli svojo starodavno ustavo, kakor naši Beneški Slovenci, in so jo znali braniti do srede zadnjega stoletja. Španski monarhisti in centralisti pa so hoteli ta narod zatreti, zato se je znova organiziral za staro pravdo. Predavatelj je navajal primer, kako delaven je baskovski človek, kmet, ribič, rudar in mornar, koliko Baskov je med slavnimi imeni evropske kulture. Orisal je v lepem pregledu zgodovino tega naroda in njegovo nesrečo v sedanji španski vojni, ko so Francovi fašisti s pomočjo nemških bombnikov in mnogih italijanskih letal strli zadnji odpor. Čeprav so Baski varno krščansko ljudstvo, jih je vendar ves krščanski svet zatajil in prodal mednarodnim izkoriščevalcem bogatih pirenejskih rudnikov in španskim centralistom. Predavatelj je na kratko opisal grozote te vojne in opozoril, da enaka nevarnost grozi vsem malim narodom. Na baskovskem primeru vidimo vso zločinsko naravo fašizma. — Predavanje je priredilo Slovensko društvo, žal pa je bila dvorana dosti premajhna, ker je zanimanje za predavanja o važnih vprašanjih vedno večje.

Razstava ženskih umetnc MZ

V nedeljo so v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani odprli razstavo ženskih umetnic iz držav Male zveze. Slikarska razstava je dobro izbrana in je že v drugih mestih dosegla velik uspeh. Pri otvoritvi so se poudarile posebno želje, da bi se naši kulturni stiki s Čehi, Slovaki in Romuni okrepili z rednim sodelovanjem. Pot ženskih društev daje dober vzgled, posebno še ker se bojujejo hkrati za ženske pravec. Zato je Zveza ženskih društev priredila prijateljski sestanek, da so se med seboj pogovorile o bodočem delovanju.

LORD BYRON (150 letnica rojstva)

Ni še dolgo tega, ko je šla mimo nas 150. obletnica rojstva enega največjih angleških pesnikvo — lorda Byrona. S svojim delom je ogromno vplival na vso evropsko romantiko. Prešeren je prevedel odlomek Byronove »Parizine«.

Naše zgodovinske knjige omenjajo, da je padel v osvobodilnih borbah Grčije izpod turškega suženjstva v 36. letu starosti. Bil je predhodnik vseh onih književnikov, ki danes s strojnico in puško branijo pravice človečanstva.

Ko so v Angliji, tej tipični deželi kapitalizma, zahtevali v parlamentu lordi (plemstvo) smrtno kazen za ludiste — delavce, ki so si hoteli z razbijanjem strojev zboljšati svoj socijalni položaj, se je lord Byron z vso silo zavzel za nje: »Drago lordi, samo poglejte, kako imajo zločinci iz aristrokratskih vrst vedno dovolj sredstev na razpolago, da se ognejo zakonom, istočasno pa si izmišljajo nove ubijalske metode za nesrečnike, ki jim vi pravite »fizična sila«. Ti ljudje bi radi preorali nedotaknjeno zemljo, pa jim nihče ne dá pluga v roke. Prosili so za pomoč, pa jih ni nihče uslišal. Pravico do dela, sredstva njihove egzistence so jim vzeli, da so jim roke hirale v brezdelju, ker jih ni nihče zaposlil. In vi se čudite, če so se ti ljudje dvignili?!... To vam povem, cenjeni lordi, da so lastniki tovarn sami provocirali uničenje svojih strojev...« Ta govor je dobesedno prepesnil izgnani nemški pesnik Toller in ga uporabil za predigro svoje drame »Naskok na stroje«. Dramo je prevedel v slovenščino M. Klopčič že pred več leti, a še ni izšla niti v knjigi, niti ni zagledala belega dne na katerem naših odrov; edino predigra je bila natisnjena v Kreftovi »Književnosti«: kar so vse živi simptomi časa, ki jih je vredno zapisati in si jih zapomniti.

Gabriele D'Annunzio

Umrl je brez napovedi in brez patetičnih in odrskih efektov dolgo po tem, ko je zamrla struja nove romantike in dekadence, da, celo po tem, ko je splahnel njegov literarni vpliv in pomen. Toda njegova politična vloga v dobi po prevratu nam bo ostala še dolgo grenko v spominu. Morda še tedaj, ko bo umrl še poslednji spomin na njegovo aristrokratsko umetnost. **jad.**

Svetovalec „Edinosti"

ODGOVORI

J. Z. iz O. v.: Za zaščiteno kmetico se smatra samo ono omoženo žensko, živečo skupaj s svojim možem, če **osebno** izpolnjuje pogoje, ki jih predpisuje uredba o likvidaciji kmetskih dolgov z dne 25. septembra 1936, in če izvirajo **njuni** (moževi in ženini) **skupni dohodki pretežno iz kmetijstva.** Iz tega sledi, da bi morali biti dohodki Vaše žene iz kmetijstva večji kot pa Vaši. Po obsegu ženinega posestva sodeč — kot ste navedli — pa Vaši ženi kmetija donaša gotovo zelo malo, vsekakor pa manj kot Vam Vaša služba, in zato po našem mnenju Vaši ženi ne pritiče kmetska zaščita. — Sicer pa lahko poskusite srečo! Vaša žena naj zahteva od pristojne občine potrdilo in — če ga dobi — naj ga predloži svojemu upniku. Stvar upnika pa je, da ga osporava, če smatra, da ne odgovarja resničnemu stanju.

J. A. iz N.: Možnost imate in to na osnovi uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov (ta dopolnilna uredba o kateri smo obširno razpravljali v 1. številki našega lista, je izšla dne 23. decembra 1937), da **do 30. tega meseca** vložite **pritožbo** na okrožno sodišče v Ljubljani zoper odločbo Vašega sreskega sodišča. Pri tem Vas ne sme motiti, da je v odločbi rečeno, da ni dopustna pritožba.

Pritožbo lahko podaste na zapisnik pri Vašem sreske msodišču, samo pazite, da ne bo prepozno vložena. Preskrbite si uradne podatke o tem, koliko so znašali Vaši odbdavčeni dohodki (ne davki!) leta 1929 in koliko na dan 26. septembra 1936. V pritožbi povdarjajte, da je Vaš dolg nastal že l. 1929, ko ste prevzeli poroštvo. Izid pritožbe zavisi namreč od tega, kdaj je po mnenju sodišča nastal za Vas dolg. Ako ste imeli v zakupu tujo zemljo, preskrbite si uradna potrdila tudi o teh obdavčenih dohodkih.

J. F. iz P.: Naš kazenski zakonik določa, da sme sodišče po preteku petih let, odkar je bila kozen prestana, zastarana ali odpuščena, izbrisati na prošnjo osebe, ki je bila prvič obsojena, za bodočnost tudi obsodbo, izrečeno zoper njo, z vsemi njenimi zakonitimi posledicami, če se je v tem času prizadeta oseba **dobro vedla** in če je oškodovancu po možnosti povrnila škodo, povzročeno s svojim dejanjem.

Svetujemo Vam, da stavite pri okrožnem sodišču, ki je izdalo prvo sodbo, predlog na izbris sodbe. Ako Vam pa omenjeno sodišče predlog neugodno reši, imate itak možnost in pravico, nadaljne pritožbe.

Odrežite in priložite vprašanju

Svetovalec „Edinosti"

odgovarja samo na vprašanja, ki jim je priložen ta odrezek!

„EDINOST" 12. marca 1938

Za dom in pridne roke

Materinstvo in vzgoja

Najlepši, najvzvišenejši, a obenem najtežji poklic žene je pač, biti dobra mati, vzgojiteljica in učiteljica svojih otrok. Vzgoja otrok spada med najtežje posle na svetu. Življenje otrokovo je pravo ogledalo, v katerem se zrcali življenje in čustvovanje matere. Kakršna mati, takšen otrok! Pogosto so pa baš matere najslabše vzgojiteljice svojih otrok. V slepi ljubezni jih razvajajo. Mnogokrat pa je kriva površnost in lahkomiselnost, ki se pozneje silno maščuje. Ni glavna naloga materinstva, roditi otroke, temveč jih tudi pravilno vzgojiti in usposobiti za življenje.

Novorojenček se pojavi v hiši. Tisto uro se prično skrbi za njegovo vzgojo. Čim bolje vzgaja mati takega malega paglavčka, tem manj ima dela in težav z njim. Prva vzgoja se kaže pri prehranjevanju. Mati navadno otroka sama doji. Takoj prve dni naj mu določi dnevne obroke in tega reda naj se točno drži. Tudi otrok se ga takoj privadi. V času, določenem za spanje, bo spal, a ob uri svojega obroka se bo zbudil. Če se pa slučajno zbudi poprej in zajoče, ne išči vzroka temu takoj v dojenčkovi lakoti. S tem ga samo razvadiš, zmešaš njegov dnevni red in v kratkem doživiš čas, ko bo otrok z neznosnim jokom zahteval hrano ob vseh mogočih časih in te s tem oviral pri delu, sam pa dobil nenormalno razširjen želodec radi preobilne hrane. — Če se joče ob času, ki ni določen za hrano, je morda moker ali ga pa zvija. Mogoče se mu je kaj sanjalo, saj je znano, da že dojenček doživlja v spanju neke vtise. Razen tega je še nešteto drugih vzrokov, ki so ga lahko prebudili. Pusti ga, naj se nekoliko joče, saj mu ne bode škodilo. Pogosto itak naglo zopet zaspi. (Dalje.)

Iskanje stanovanja

Ko se dva mlada človeka poročita, se začno za njiju poleg medenih tednov tudi razne skrbi. Treba si je urediti dom, v kolikor si ga nista že poprej. V mestu si mlada dva poiščeta svojim razmeram odgovarjajoče stanovanje. Mladi ljudje so pa navadno neizkušeni in nagli. Vzamejo prvo stanovanje, ki jim na oko ugaja. Ne precenita ga pa s praktične in higijenske plati. Predvsem se je treba pobrigati, če je suho. V mokrem stanovanju si kvarimo zdravje, pohištvo in vse druge stvari (slike, knjige, obleko, jestvine in drugo). S kritičnim očesom je treba pregledati stene in tla, kjer se najlažje odkrijejo sledovi vlage. Razen tega izdaja vlažno stavanje že duh zraka. Drugo vprašanje je, koliko ima stanovanje preko dneva solnca. Brezsolnčno stanovanje je nezdravo in dolgočasno. Pogledati je tudi treba, kakšen je štedilnik v kuhinji, če dobro vleče in odgovarja tvojim potrebam. Še večje važnosti pa je, da se prepričaš, če ni v stanovanju golazni. To se najlažje zgodi v mraku. Takrat prihajajo na dan razni grili, ščurki in stenice. Potegni iz zidu par žebljev, ki jih je pustila prejšnja stranka, ker tam se rade zadržujejo stenice. Poglej, če se okna in vrata dobro zapirajo.

Ko si si to ogledala, pridejo na vrsto pritikline. Pobrigati se je treba, kako je pri hiši z vodo in straniščem. Pri mnogih hišah je stranišče bog ve kje za oglom, vodovod pa v pralnici in pogostokrat se potem najemnik tolče po glavi, češ, če bi bil to popreje vedel, ne bi nikoli vzel tega stanovanja. Vprašaj tudi, kako je z drvarnico in kletjo, in če imaš pravico do kakšnega prostora na podstrešju in v vrtu, če je pri hiši. Poizvedi pri hišnem lastniku, kje je prostor za sušenje perila ter stezanje preprog in posteljnine, in v kakšnih razdobjih smeš uporabljati pralnico. Ker ima vsak hišni lastnik v svoji hiši predpisan tudi neki hišni red, se pobrigaj še za tega, da ne bo pozneje nikakih nesoglasij, prepirov in tožb.

Ko ste se torej tako vsestransko pogovorili z hišnim lastnikom in se tudi sami prepričali o stanju in kakovosti stanovanja, tedaj se odločite, ali je za vas ali ne. Nikoli pa ne najemajte stanovanja na slepo.

Izdelovanje domačega mila

Vsakovrstno maščobo, ki odpade pri kuhi, naj spravi gospodinja v večjo posodo, ki jo ima na hladnem prostoru. Komade slanine je bolje poprej scvreti, ker se sicer pokvarijo. Ko se nabere 4—5 kg te maščobe, se lahko skuha milo.

Najbolje je kuhati milo v deževnem času, da uporabimo deževnico. Na 4—5 kg maščobe je treba vzeti 1 kg lužnega kamna in 12 litrov vode. Maščobo, lužni kamen in 8 litrov vode začnemo kuhati, a ostalo vodo dodajamo med vrenjem, da milo ne prekipi. Kuhati je treba dve uri in neprestano mešati. Malo pred koncem je dobro dodati pest soli, da se vsa voda izloči iz mila. Da li je milo dovolj kuhano, spoznamo tako, da kanemo nekoliko mila v mrzlo vodo. Če se strdi, je gotovo. Nato je treba naliti milo v štirioglate posode. Drugo jutro se že lahko razreže z žico ali vrvico v primerne kose. Sušiti se mora vsaj 6 tednov, a ne na solncu.

Praktični nasveti

Žemlje od prejšnjega dne osvežiš, če jih porineš za 2—3 minute v vročo pečico.

Ozebline odpraviš, če daš repo v mrzli noči ven, da zmrzne. Nato jo nastrgaj in skuhaj. V tej brozgi namakaj ozebline. Brozga mora biti vroča, kolikor le zdržiš.

Pečena perutnina bo okusnejša, če jo zakolješ 24—48 ur pred pečenjem, jo očistiš in nasoliš. Tako bo meso do kosti enakomerno slano. V vročih dneh zadostuje, če počiva zaklana perutnina eno noč.

Mastne ovratnike pri suknjah lahko lepo očistiš, ako stepeš surov rumenjak ter namažeš z njim umazana mesta. Ta rumenjak naj se na ovratniku posuši. Pozneje odstrani skorjo, ovratnik pa operi v mlačni vodi.

Plesnoba nastane v perilu, če ga še vlažnega zložiš. Ako ni plesnoba že prejedla tkanino, jo odpraviš, ako opereš dotično mesto v lugu, kateremu prideni še nekoliko pepelike. Potem beli to perilo še na solncu.

Blato iz svile odstraniš, če najprej blatna mesta skrtačiš z mehko krtačo, nato pa umivaj z gobo, katero pomakaš v tekočino iz pol finega špirita in pol vode.

Emajlirana ali pološčena posoda, zlasti beli umivalniki in ročke dobe tekom časa rujave madeže. Odrgni jih s soljo in umij z vodo, nato pa odrgni s cunjo.

Marmornate plošče umij z gorkim lugom in odrgni s flanelo. Če je marmor zelo umazan in ima madeže, zmešaj s staro kuhalnico nekoliko žganega apna z gosto milnico, da dobiš redko kašo. To kašo deni na umazano ploščo in pusti na njej pol dneva. Nato to kašo odstrani, ploščo pa umij s toplo vodo in dobro zbriši.

Mastno posodo z lahkoto umivaš, če dodaš k vroči vodi nekoliko kisa.

Dekleta na Japonskem

Mlada dekleta na Japonskem silno mnogo trpijo. V tovarnah jih najamejo za samo hrano. To je dnevno nekoliko riža in enkrat na teden kos ribe. Delajo 10 do 12 ur dnevno in spe v tovarni, da ne rabijo stanovanja. Na deželi se je razvila celo nekaka trgovina z dekleti. Tovarniški agenti odkupijo od kmetov hčerke za dobo dveh let za ceno 100 jenov (okoli 1600 din). Denar izplačajo očetom v obrokih. Zato lahko Japonci za tako smešno nizko ceno prodajajo svoje izdelke. Saj jim je delovna moč skoraj zastonj.

KUHINJA

Krompirjeve jedi

Razen običajnih krompirjevih jedi, kakor so pražen krompir, krompir v oblicah, krompirjev pire in krompirjeva solata, poznamo še celo vrsto krompirjevih jedi, ki jih lahko postavimo na mizo kot samostojna jedila ali kot prikuhe. Te jedi niso niti drage, niti ne vzamejo gospodinji mnogo več časa nego običajno kuhanje krompirja, pač pa nudijo družini izpremembo.

Krompirjevi zrezki. Skuhaj 4 debele krompirje, jih olupi in nastrgaj v skledo. Ta krompir osoli, dodaj 2 žlici kisle smetane, 1 jajce, žlico drobno zrezane, v masti prepvrte čebule in pest drobtin. Vse dobro premešaj in napravi na desko za prst debele zrezke jih povaljaj v drobtine in v razbeljeni masti speci, da postanejo na obeh straneh rumeni. Postavi jih s solato na mizo.

Krompirjevi roglljči. Nastrgaj na desko 6 kuhanih in olupljenh krompirjev, jih osoli in dodaj dve žlici kisle smetane, jajce in toliko moke, da napraviš voljno testo. Testo razreži na koščke, naredi roglljče in jih pokladaj v vročo mast ter jih na obeh straneh počasi scvri. Serviraj jih k mesu ali solati.

Krompirjev guljaž. Olupi in zreži na kocke ali ploščice 2 debela krompirja. V posodo deni žlico masti, zrezano čebulo, malo sladke in pekoče paprike. Ko je čebula rumena, prideni krompir. Med večkratnim mešanjem pari krompir 10 minut, ga osoli, potresi z drobno zrezanim peteršiljem in prilivaj počasi 1/4 l vode. Nato pokrij in kuhaj, da se krompir zmehča. Lahko dodaš tudi 2—4 žlice dušenih gob.

Krompir s šunko in jajci. Skuhan krompir olupi, zreži v ploščice in spraži kakor navadno. Nato daj malo masti v drugo posodo in daj v njo plast praženega krompirja, plast trdo kuhanih in narezanih jajc, plast drobno narezane kuhane šunke in zopet krompir. To se ponovi. Nato postavi v pečico in pusti notri, da nastane zgoraj rumena skorja. Jed je zelo okusna.

Krompirjeva potica. Krompir olupi, operi, prereži čez pol in kuhaj v osoljeni vodi. Kuhanega ocedi in dobro stlači. V drugi posodi razbeli mast in nekoliko čebule in s tem zabeli krompir. Nekoliko masti pa pusti v posodi in daj vanjo ta krompir. Postavi v pečico in peči 1/4 ure, da se zarumeni. Postavi jed s kislim zeljem na mizo.

Pisan kruh s krompirjem. Napravi testo za domač črn kruh. Vzhajano testo razvaljaj in namaži za prst debelo s krompirjevim nadevom: skuhaj 3—4 krompirje, kuhane olupi in še vroče v loncu stlači, osoli in dodaj 1—2 žlici kisle smetane ter dobro zmešaj. Testo zvij in daj v namazano posodo in pusti, da vzhaja. Nato peci kruh 1 uro. Pečenega zreži in postavi gorkega ali mrzlega na mizo.

Palačinke iz krompirja. Naredi krompirjevo testo kakor za češpljeve cmoke. Razvaljaj ga v tanke krpice in jih brez masti opeči po obeh straneh kar na umiti plošči štedilnika ali pa tudi na pekaču, vendar ne v pečici. Še vroče pomaži s surovim maslom ali marmelado in serviraj. Češki narod zelo ceni omenjeno jed.

Perutninarstvo

Kokošnjak. Bolj strežemo perutnini, več dobička imamo od nje. Kokoši s slabo postrežbo so mršave in slabo neso. Vendar, samo krmljenje še ni vsa postrežba, ki jo moramo nuditi kokošim. Velike važnosti je tudi nočno bivališče kokoši, to je kurnik ali kokošnjak. Ni vseeno kam stlačimo kokoši. Tudi one morajo imeti svojim potrebam in ustroju odgovarjajoči hlevček.

Zelo pogosto vidimo, da na kmetih zapirajo ponoči kokoši v hlev, kjer so svinje in goveja živina. Tam se spravijo na višja mesta, kjer se zbira ves slabi zrak, ki se dviga iznad živine in gnoja. Ali mar kokošim ni potreben sveži zrak? Kokoši morajo imeti svoj hlev. Biti mora dovoli velik. Imeti mora vhod, ki se dobro zapira, in odprtino za zračenje in svetlobo, ker kokoši so v temi zelo slepe. Tla naj bodo posuta s peksom, pepelom ali žagovino, ki se večkrat izmenja. Stene je treba pobeliti z apnom, ker tako se uničujejo nadležne kurje uši in preprečujejo kurje bolezni. V primerni višini so gredi, ker kokoš ne mara spati na ravnih tleh, ampak edino le na drogu. Gredi ne smejo biti pretanke, ker se sicer kokoš ne more dobro oprijeti in mora, celo noč paziti na ravnotežje. Pritrjene naj bodo v različnih višinah. V kokošnjaku ne sme biti prepiha, ker tudi kokoš je živa stvar, izpostavljena raznim obolenjem. Skrbeti je treba, da bo vsako noč kokošnjak dobro zaprt, da ne preseneti kokoši lisica. Zjutraj pa je treba vhod pravočasno odpreti, ker kokoši gredo rade jako zgodaj na prosto, da pobirajo razne žuželke pod drevjem.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 8.00: Vesel nedeljski pozdrav (plošče) — 8.15: Penos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 8.45: Postni govor (g. dr. Fr. Kimovec) — 9.00: Napovedi poročila — 9.00: Napovedi poročila — 9.15: Vesela glasba (Radijski orkester) — 10.30: Prenos koncerta srednješolskih zborov iz opernega gledališča — 12.30: Rezervirano za prenos iz Planice: Reportaža z mednarodne tekme v smučkih skokih — 13.00: Napovedi, poročila —13.20: Prenos iz Planice (nadaljevanje) — 16.00: Nastop gojenk uršulinske šole v Škofji Loki — 17.00: Kmet. ura: Pomladno oskrbovanje travnikov (g. ing. Rado Lah) — 17.30: Koncert lahke glasbe.. — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Goethe in Vuk Karadžič (Luka Smodlaka) — 19.50: Slovenska ura — 20.20: Slovenska glasba (Radijski orkester) — 21.00: Operni spevi. Sodelujeta: gdč. Sonja Ivančič in Radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Valčki in polke (plošče)

Ponedeljek, 12.00: Dvorak: Slovanski plesi — 12.45: Poročila — 13.00 Napovedi — 13.20: Pisano polje (plošče) — 14.00: Napovedi — 18.00: Zdravstvena ura: Zadušitve in umetno dihanje (g. dr. Anton Brecelj) — 18.20: Dvorak: Slovanska rapsodija (filharm. ork., plošče) — 18.40: Kulturna kronika: O dr. M. Opeki — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Cilji in pota vzgojne politike (g. dr. Karel Ozvald, univ. prof. Ljublj.) — 19.50 Zanimivosti — 20.00: Orkestralni koncert. 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos lahke glasbe iz restavracije »Emona« Konec ob 23. uri.

Torek, 11.00: Šolska ura: S kolesom na pariško razstavo — dialog (g. Mirko Demšar) — 12.00: Operni odlomki (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Operna glasba (Radijski orkester) — 14.00: Napovedi — 18.00: Uspavanke in podoknice (plošče) — 18.40: Narodnostno občestvo (g. prof. dr. Stanko Gogala) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Mesečni kulturni pregled — 19.50: Zabavni zvočni tednik — 20.00: Večer ruske glasbe.

Sreda, 12.00: Zvoki iz daljnih dežel (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Salonski kvartet — 14.00: Napovedi — 18.00: Mladinska ura: O izvoru in pomenu pravljic (g. prof. Fr. Vodnik) — 18.20: Harmonika igra (plošče) — 18.40: Gospodarska in socialna zgodovina gorenjskih mest — merkantilizem (g. dr. Jože Žontar) —19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Zgodovinske najdbe v Jugoslaviji (dr. Niko Vulič, univ. prof.) 19.50: Uvod v prenos — 20.00: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča.

Četrtek 17. marca. 12.00: Solistična lahka glasba (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Baletna godba plošče — 14.00 Napovedi — 18.00: Slov. skladbe (Ridijski ork.) — 18.40: Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Slovenski vokalni kvintet poje narodne pesmi — 20.45: B. Smetana: Valenšteinov tabor — 21.00: V. ura svetovne klavirske literature. Predava in na klavirju izvaja g. prof. L. M. Škerjanc — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Koncert lahke glasbe (Radijski ork.)

Petek, 18. marca. 11.00: Šolska ura: Na pariški razstavi — dialog (g. Mirko Demšar) — 12.00: Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Za zabavo! (igra Radijski ork.) — 14.00: Napovedi — 18.00: Razstava likovne umetnosti ženske Male zveze (ga. Julija Pajman) — 18.20: Ruske pesmi (plošče) — 18.40: Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Ljudska univerza pri šoli narodnega zdravja v Zagrebu (dr. Drago Hloupek — 1.950: 10 minut za planince — 20.00: Veseli operetni zvoki (Radijski orkester)— 21.00: Komorni trio — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleški plošče.

Sobota, 19. marca. 9.00: Poročila — 9.15: Iz Kalmanovih operet (plvšče) — 9.45: Verski govor (g. ravnat. Jože Jagodič) — 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz mariborske stolnice — 11.00: Otroška ura (ga. Vida Juvanova) — 11.30: Prenos mladinskega koncerta drž. realne gimnazije v Mariboru — 13.00: Napovedi — 13.20: Poskočne in vesele — 14.00: Napovedi — 17.00: Radijski orkester — 19.00: Napovedi, poročila — 19.50: Nac. ura. Gerasin Zemlič (dr. Vladimir Čorovič, prof.) — 19.50: Pregled sporeda — 20.00: O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30: III. večer muzi-komedijantov — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Za vesel konec tedna (igra Radijski okester).

PRISTAN

J. A. D.

Med ostanki obzidja, starimi stolpovi in skladišči se gnetejo z velikimi kamni nerodno tlakovane, ozke, strme in vegaste ulice.

Zjutraj stopajo po njih usnjarniški delavci, dopoldan hitijo skozi nje gospodinje s pletenimi torbicami, popoldne pa se preganjajo po njih raztrgani otroci.

Na večer je tu vse živo: tiste redke plinske svetilke ob oglih se prižgo, petrolejke zagorijo za zakrpanimi zavesami podstrešnih oken, ki gledajo drugo drugemu v oči, iz temačnih kotov tlijo cigarete in čuje se pritajeno hihitanje deklet. Zdi se ti, da je vsak zid, vsak kamen, vsak kos ometa le zato pri miru, ker vidi, da ga gledaš. Čim pa bi zaprl oči — sam bog ve, kaj bi se zgodilo.

Tu je doma Pavla. Ko ji je bilo štirinajst let, se je vrnil oče slep iz vojne. Zastrupljen od plina. Dva meseca so ga zdravili zaman — pa je stopil za zasunkom v reko. Mater je kmalu nato vzela fabrika in s šestnajstimi leti je bila Pavla sama. Krpala in prala je za delavce iz usnjarne. Dovolj je zaslužila za jed in stanarino, pa še za kako krilo in nogavice je včasih ostalo. Saj ni bila izbirčna.

Zdaj Pavla ne krpa in ne pere več. Tudi njena obleka je zdaj vsa druga: svilene nogavice, zvončasta krila, še škornji in kožuh za zimo. Vse ima, kar si zaželi. Kajti lepa je in neumna bi bila, če bi delala. Škoda bi bilo njenih rok, da bi postale rdeče od mrzle vode in njene pgstavice bi bilo škoda, če bi se ves dan sklanjala nad šivarijami — je rekel gospod poslovodja. In zakaj bi mu ne verjela? Sprva je bilo vse tako čudovito lepo. No potem, saj sama ni vedela, kako je vse to prišlo.

Včasih je hodila na zasunek premišljevati, ali bi stopila za očetom. Tako sladko jo je zaskelelo pri srcu, če se je sklonila nad grgrajočo vodo. Tako pomirila se je vedno pri zavesti, da je vsega konec, če se spusti tu doli. Zdaj hodi le še redko tja. Le kadar so take-le tople noči, kakor je nocojšnja in ji pride nenadoma toliko čudovitih misli. V takihle nočeh je vse mogoče. Mogoče je celo, da pride nekdo, bog ve odkod in... Pa kaj! Vsi moški so enaki, vsi so kakor tisti gospod poslovodja.

Nocoj kličejo fantje zaman za njo. Na zasunek pojde.

Trd mrak se je že napravil in tu pa tam že ležijo dolge, zlate poti čez reko do luči na onem bregu. Na tako-le zlato pot stopit, pa ni več ne skrbi ne bridkosti: kajti reka tam šumi in grgra kakor nikjer.

Slika boljševiškega pravosodja

Cela Evropa se zgraža nad krvoločnostjo v Kremlju „Priznanja", ki se spreminjajo v en sam absurd

V Moskvi je pričel, kakor smo že v zadnji številki poročali, pred vojaškim najvišjim sodiščem velik proces proti 21 »veleizdajalcem, saboterjem in vohunom«, ki so bili v prejšnjih časih in še nedavno na najvišjih položajih Sovjetske Rusije. Topot so prišli na zatožno klop Buharin, Rikov, Jagoda, Krestinski, Rakovskij, Černov itd., skratka enajst bivših ljudskih komisarjev (ministrov) in drugih uplivnih ljudi. Med poslednjimi je tudi sloviti spezialist za srčne bolezni, Petljev, ki mu očita obtožnica, da je zastrupil po nalogu Trockega tudi znanega boljševiškega pisatelja Maksima Gorkega. Obtožnico zastopa v tej razpravi znani Višinski, predseduje pa Ullrich, ki je sodil že Tuhačevskega in Kamenjeva ter Zinovjeva.

Jagoda

Že prvega dne se je pokazalo, da vodi režijo razprave znana čeka ali GPU, ki obtožence poprej že duševno intelesno pripravi na popolno priznanje. Edini Krestinski, bivši veleposlanik v Berlinu, se je zdrznil motiti idilo Stalinovega pravosodja s tem, da je zaklical v dvorano: »Nne, nisem zločinec, nisem veleizdajalec, saboter in vohun!« To je bilo vodstvu razprave silno neprijetno. Razprava je bila takoj prekinjena in v noči od srede na četrtek je bil odpor Krestinskega v kleti GPU tako daleč zlomljen, da je naslednjega dne prav skesano vse priznal in se še samega sebe obtožil. Doslej je samo še Buharin poizkusil tajiti, toda tudi njega bodo zlomili. Metode boljševiškega pravosodja so dvignile po demokratskih in Moskvi prijaznih centrih, tako tudi v Parizu, strohovit prah. Celo levičarski liste ne morejo doumeti krvoločnosti Stalina, ki ubija okrog sebe vse tiste, ki so bili nekdaj vodilni stebri revolucije. Ves svet že vidi, da je razprava pred moskovskim tribunalom le gla komedija, kajti usoda obtožencev je bila zapečatena že v trenutku, ko so bili aretirani. Sedaj pa obeta Stalin še dva nova procesa. V prvem pride na vrsto 14 generalov z maršalom Jegorovom na čelu, dočim je sestavljena tretja »ekipa smrti« iz vrst diplomatov. Vsled teh procesov in preganjanj je prišla Sovjetska Rusija na zelo slab glas in mnogi že dvomijo o njeni vojaški moči. Bilo kakorkoli: Sovjetska Rusija je še naprej sfinga, ki je v Evropi po naših pojmih ne moremo doumeti. Je to Evrazija, orientalna despotija, ki še edinole spominja Džingiskana, Tamerlana itd. Vse kaže, da ubijanja še ni konec, toda nekateri poznavalce razmer na Poljskem, Estonskem itd. trdijo, da je sedaj konec Stalinovega režima in da je protirevolucija neizogibna. Dogodki bodo pokazali, v kolikor je na tem kaj resnice, bolj verjetno pa je, da tlačenja ruskega prebivalstva še ni konec.

Jenny Jugo

12.000 umorov na leto . . .

Znanstveniki, ki študirajo zločinsko statistiko Zedinjenih držav ameriških, so že ugotovili povprečni tip amerikanskega zločinca. Je to mož 25 do 30 let, oženjen, oče enega otroka ter ima spričevalo, da je absolviral četrtino srednje šole. Gre za kmetijskega delavca ali dninarja brez znakov duševne obolelosti. Orodje zločina sta mož in revolver.

Letno izvrše v Ameriki 12.000 umorov. 30 jih odpade na en dan, tako da se zgodi vsake tričetrt ure po en zločin. Toliko zločincev nima nobena druga država na svetu. Samo avtomobil zahteva v Ameriki toliko žrtev kot zločinci.

Stroj, ki glasno čita in šteje

Ameriški inženjer Peter Žukovski je pred nedavnim, kakor poroča strokovno časopisje, izumil stroj, ki na glas čita in šteje. Ta stroj pretvarja tiskane in pisane besede oziroma številke in črke s pomočjo optike in elektrike v zvoke. Če se bo ta izum tudi praktično obnesel, potem bo predstavljal pravcato revolucijo v našem sodobnem življenju. Saj bo praktično uporabljen brez dvoma v podjetjih, tovarnah, trgovinah itd.

Drevo kliče: „Na pomoč!"

Resničen dogodek — Rešitev kmeta Wil. Banketta

Na Irskem se je pripetil nedavno zelo redek in zanimiv dogodek. Kmet William Bankett je imel na svojem obsežnem posestvu blizu Dublina zelo staro drevo, ki ga je pa hotel obžagati. Podal se je na drevo, ki je pa bilo sicer votlo in precej strohneto, ter odžagal neko vejo. Pri tem pa mu je izpodrsnilo in mož je padel po golem naključju tako, da je z obema nogama prišel v veliko luknjo. Sekundo pozneje je zdrknil v notranjost debla in se nikakor ni mogel rešiti iz sitnega položaja. Z vsako kretnjo je zlezel globlje, tako da je končno dospel na dno votline. Klical je na pomoč, toda nesreča je hotela, da so ga slišali le neki otroci, ki so pa zbežali, ker niso videli človeka, ki je klical. Prišla je noč, začelo je deževati in Bankett je bil ves premočen še vedno v votlini debla. Drugega dne je slišal korake in z zadnjimi močmi je še zaklical na pomoč. Topot je bil njegov prijatelj Webb, ki je hitro splezal na drevo in na svoje začudenje našel prijatelja v nenavadni ječi. Nato so prišli kmetje iz njegove vasi in so rešili Banketta iz najmučnejšega položaja njegovega življenja.

Pogreb preminulega italijanskega pesnika D' Annunzia

Morski psi požrli zasledovane zločince

Pred kratkim je pristaniška policija v Singapurju (Indija) zasledovala s svojimi čolni neki čoln, v katerem so se nahajali štirje ljudje: trije Hindustani in neka bela žena, Molly Vanderloor, ki je bila v Singapurju znana kot kraljica opija itd. Malajci so jo označevali kot neko nadnaravno bitje. Na njeno povelje so bili umorjeni mnogi policijski uradniki. Če je v Singapurju nekdo izginil na tajinstven način, potem se je po vsej pravici domnevalo, da je bila Molly Vanderloor tista, ki je imela prste v dotični zadevi. Molly je imela blizu mesta na nekem griču svojo vilo. Tam se je bavila s tihotapstvom opojnih mamil. Tudi z dekleti je rada kupčevala. V njeni hiši so se zelo radi shajali tudi mednarodni vohuni.

Molly je bila, kakor omenjeno, s tremi Hindustanci v čolnu. Čoln se je pa prevrnil in vsi štirje so padli v vodo. Še pred prihodom policijskega čolna pa so morski psi požrli Molly in njene tri spremljevalce. Singapurska policija si je sedaj oddahnila.

Kako dosežemo 157 let?

Kakor je posneti iz listov, živi v Turčiji 30 ljudi, ki so že prekoračili 150. leto svojega življenja. Večina teh ljudi živi v vzhodni Mali Aziji. Po večini so to kmetovalci, ki jedo v glavnem joghurt. Njih pijača je večinoma lipov čaj, dočim alkoholnih pijač sploh ne uživajo. Najstarejši je star sedaj 157 let in živi v Flaminu. Udeležil se je grško-turške vojne pred 110 leti, boril se je tudi v prvih vrstah proti srbskim dobrovoljcem ozir. četnikom ter v krimski vojni. Ima še zdravo zobovje, zelo rad pa kadi pipo. Njegova sestrična je najstarejša žena Turčije. V Turčiji so našteli 6240 oseb, starih nad 100 let, in med temi je 3985 žensk.

Dobra žena je delo dobrega moža.

Hrabre Kitajke

Toda nocoj Pavla ni sama. Tik ob robu sedi nekdo in gleda v vodo. Pavla je žalostna, ker ji je skvarjen večer. Do njega stopi, pa mu pove, da je zasunek njen; kajti pred davnino leži... Tedaj se neznanec ozre. V levem kotu ust mu žari cigareta in v prav medli svetlobi se blešči mrk obraz.

»Kaj praviš, dekle, če človek stopi tu doli, je dober, kaj?«

Njegove besede zvenijo globoko, skoraj hripavo. Pavli se tujec zasmili. Ne ve, kaj bi rekla.

»Moj oče je stopil.« ji zdrsne. Hotela je reči nekaj čisto drugega.

»Tvoj oče?« Tujec se zamisli.

Pavla mu seže v lase — prav takšen je moral biti njen oče takrat. Srce ji utripa hitreje: Moj bog, če stopi! Nekaj lepega, toplega mu mora povedati.

»Zakaj si tu?«

Ah, neumnost, saj res ne ve več, kaj govori:

»Danes so me odpustili!«

Pavla molči. Čuti njegove misli in nekaj ji pravi, da ga mora zadržati.

»Glej, močan sem kakor vol, pa naj beračim!« Vse njegovo telo se je napelo.

Pavla se ustraši. Treba je nekaj storiti! Saj vendar ne sme dopustiti, da pred njo... Ko bi imela vsaj eno pametno misel. Če bi zavpila... pa kdo bi jo slišal. Sploh pa, preden bi kdo prišel!

Nenadoma bruhne iz njega:

»Pa kaj ti tu iščeš?«

Pavla molči.

Oni je menda kmalu pozabil na vprašanje. Vstal je in se ozrl po pdistanu.

V Pavli zagori misel: Pred njega stopi. Z rahlo, a odločno kretnjo jo odrine. Toda Pavla se v naslednjem hipu stisne k njemu in ga objame z vso strastjo, kar je še premore, ga poljubi na ustnice. Še nikoli ni nikogar tako poljubila. Njeove roke, ki so preje visele kakor mrtve, počasi oživijo. Tesno ob njenem telesu drsijo in jo vedno močneje prižemajo. Njegova prsa zajamejo zraka, da se odpirajo gumbi na srajci. Toda nenadoma jo sune na tla in... Pavla zamiži. Odpre usta, a glas ostane v njenem grlu. Zamolklo zašumi voda in pene jo vso oškropijo. Odpre oči in se po kolenih priplazi do roba. Še zračnih mehurčkov ni več videti. V vseh sklepih in mišicah ji tiči groza, da se še ganiti ne more. Vsa vroča je še od objema in srce ji divje utripa. Dolgo, dolgo leži tam in strmi v vodo.

Potem pa se ji zdi vse tako strašno enostavno in prazno. Brez vsake misli odide po nabrežju. Od daleč brni avto. Vidi, kako ji prihaja dvoje velikih, svetlih oči naproti. Proti tistim očem gre, da je že vsa razsvetljena. Avto se ustavi. Nekdo stopi iz njega, jo prime okoli pasu in jo porine notri. Niti trenutek si ne premišlja. Ko sede, se sedež prijetno zaziblje. Dva moška sedita v avtu. Njej nasproti debelušen gospod s skrbno na prečko počesanimi lasmi, na njeni strani pa suh gospod s silno ostrimi potezami na obrazu. Njen sosed se nasmehne in reče:

»Kaj vam nisem prerokoval romantičnega doživljaja, gospod ravnatelj?«

»Res lepa je,« prikima debeli, potem ko jo je nekaj časa strokovnjaško premotril in jo vščipnil v lice.

»Kako ti je ime, mala?« jo vpraša čez čas, ko vidi, da se sama ne oglasi.

Pavla vztrajno molči.

»Samo nema je videti, gospod inženjer!« pravi debeli in se zasmeje.

»To se še vse uredi pri vašem šampanjcu, gospod ravnatelj. Ampak postavico ima, kaj? Te nožice, te prsi — človek bi kar vgriznil.«

Ravnatelj se navidez zresni:

»No, no, no: to je vnema! Na sencih imate že sive lase, gospod inženjer!«

Debeli jo poboža po kolenih.

»Ej, gospod ravnatelj, nehvaležni ste. Zato, da sem vas danes rešil pred tistim delavcem, me spravljate ob kredit!«

Debeli se dela brezbrižnega.

»Kaj pa bi se moglo zgoditi — saj imam samokres. Sem si mislil, da bo šlo nekoliko trdo. V ostalem sem pa tega že vajen. Lani jeseni, ko smo jih osemdeset odpustili, so tudi zvenčale šipe.«

Inženjer se nasmehne:

»Napadel vas pa takrat vendarle ni nihče!«

Ravnatelj se uda.

»No, saj vam priznam zasluge — ampak deklica bo vendarle moja, kaj?«

Zopet seže po Pavlini nogi, toda inženjer ga šaljivo zavrne. Za nekaj časa zavlada molk, potem pa se oglasi ravnatelj, njegov glas je nekoliko zaskrbljen.

»Pravzaprav ni bilo prav, da ga nismo naznanili. Skušal se bo maščevati. Tako divje je gledal. Bog ve, če se ne potepa kje tu blizu.«

Pavla se zgane.

Inženjer se zasmeje:

»V avtu smo varni, gospod ravnatelj! Le brez skrbi bodite!«

»Pa res!« reče ravnatelj in prime Pavlo za roko ter jo pritegne v naročje.

V Pavli se strne čuden sklep. Pokrije mu oči in ga poljubi na ustne. Potem prime z obema rokama njegovo glavo in jo nagne ter jo počasi približa. Poljubi ga na grlo. Rahlo ga oklene z ustnicami in se vsesa. Debeli kar trepeče. Potem razklene čeljusti in počasi stisne zobe. Po ustih se ji razlije grenak okus krvi.

Le najboljše za Vaše oči!

Zato uporabljajte le

Zeiss-Punktal-očala

Dipl. optik E. PETELN, Maribor, Grajski trg 7

Dobavitelj bolniških blagajn 44

PIVOVARNA TSCHELIGI

MARIBOR

priporoča svoje izvrstno

marčno in bock-pivo

42

Srečke drž. razredne loterije **kupujte**

pri

Bančno kom. zavodu - Maribor, Aleksandrova 40

BO OBILO SREČE! 39

LJUDSKA SAMOPOMOČ

registrov. pomožna blagajna

MARIBOR v lastni palači Aleksandrova c. 47

Sprejema vse zdrave osebe od 17. do 70. leta za pogrebnino in vse mladoletne od 1. do 16. leta za doto

45

Zahtevajte brezobvezno pristopno izjavo. Zaupniki se sprejmejo za vsak kraj Drav. banovine

Uniformske čepice in potrebščine za gasilce, orožnike in finančne organe

v največji izbiri in najsolidnejši izdelavi

PETER SEMKO

krznar in izdelovatelj uniformskih in sportnih čepic

47 ***Maribor, Gosposka ulica 37***

Mariborska specijaliteta

Robaus-suhor **Robaus** zdravilni prepečenec

Najfinejša slaščica, velika hranilna vrednost, zlata rezerva vsake gospodinje k vinu in čaju

Zdravniško priporočen pri boleznih prebave in preosnove ter za slabotno deco

izdeluje in razpošilja

48

Pekarna Rakuša

Maribor, Koroška c. 24 ***Pazite na značbo „Robaus"***

KUPUJTE pri tvrdkah ki oglašujejo v **„EDINOSTI"**

Za pomlad

velika izbira:

svilenih in flor nogavic

v najnovejših barvah po

Din 11·—
„ 14·—
„ 19·—
i. t. d.

bluz
perila
pletenih jopic
svilenih kombinež
i. t. d.

Najugodnejši nakup pri

Jakob Lah

Maribor, Glavni trg 2

48

Novi modeli

ARDIE
SACHS
VICTORIA

1938

motorna kolesa so prispela!

Oglejte si veliko zalogo brezobvezno - V račun vzamem rabljena motorna kolesa - Ves pribor motornih koles na zalogi - Kvalitetno blago, nizke cene!

V predsezoni znaten popust!

J. HOJNIK, generalno zastopstvo - Maribor, Frančiškanska ul. 13

Lisice, kune in irhovino za hlače

sprejema za strojenje in barvanje 46

strojarna A. Butolen, Maribor, Loška 14

KOLESA

SVETOVNIH ZNAMK

Velika izbira vseh sestavnih delov

Nizke cene Ugodna odplačila

Oglejte si zalogo pri tvrdki

Eduard Kramaršič

Valvazorjeva 36 :: vogal Frankopanova

Čitajte in širite „EDINOST"!

CONTINENTAL

kvalitetni stroj svetovnega slovesa

5 letno jamstvo Ugodno odplačilo!

Samoprodaja:

van Legat, Maribor, Vetrinjska ul 30

Tel. 24-34

Podružnica: Ljubljana, Prešernova ul. 44

Tiskarna
Litografija
Knjigoveznica
Kamnotisk
Offsettisk
Bakrotisk
Anilinski tisk
Plakaterski zavod
Tisk časopisov
PIROFANIA patent

MARIBORSKA TISKARNA D. D., MARIBOR ***KOPALISKA ULICA 6***

Telefon 25-67, 25-68, 25-69

Izdaja konzorcij »Edinosti« v Mariboru. Odgovorni urednik **Francè Gerželj**, novinar. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstav. ravnatelj **Stanko Detela**, vsi v Mariboru.